

Archeologienota

Zedelgem, Torhoutsesteenweg 432
Verslag van Resultaten

DLV
Ter Waarde 48
8900 Ieper
info@dlv.be

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Titel
Archeologienota Zedelgem, Torhoutsesteenweg 432: Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Annelore Vromans

Erkende archeoloog
Elke Mertens, OE/ERK/Archeoloog/2016/0063

BAAC-Projectnummer
2017-0865

DLV – Projectnummer
2019_WV_134

Plaats en datum
Gent, 17 april 2019

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 1073
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

Inhoud

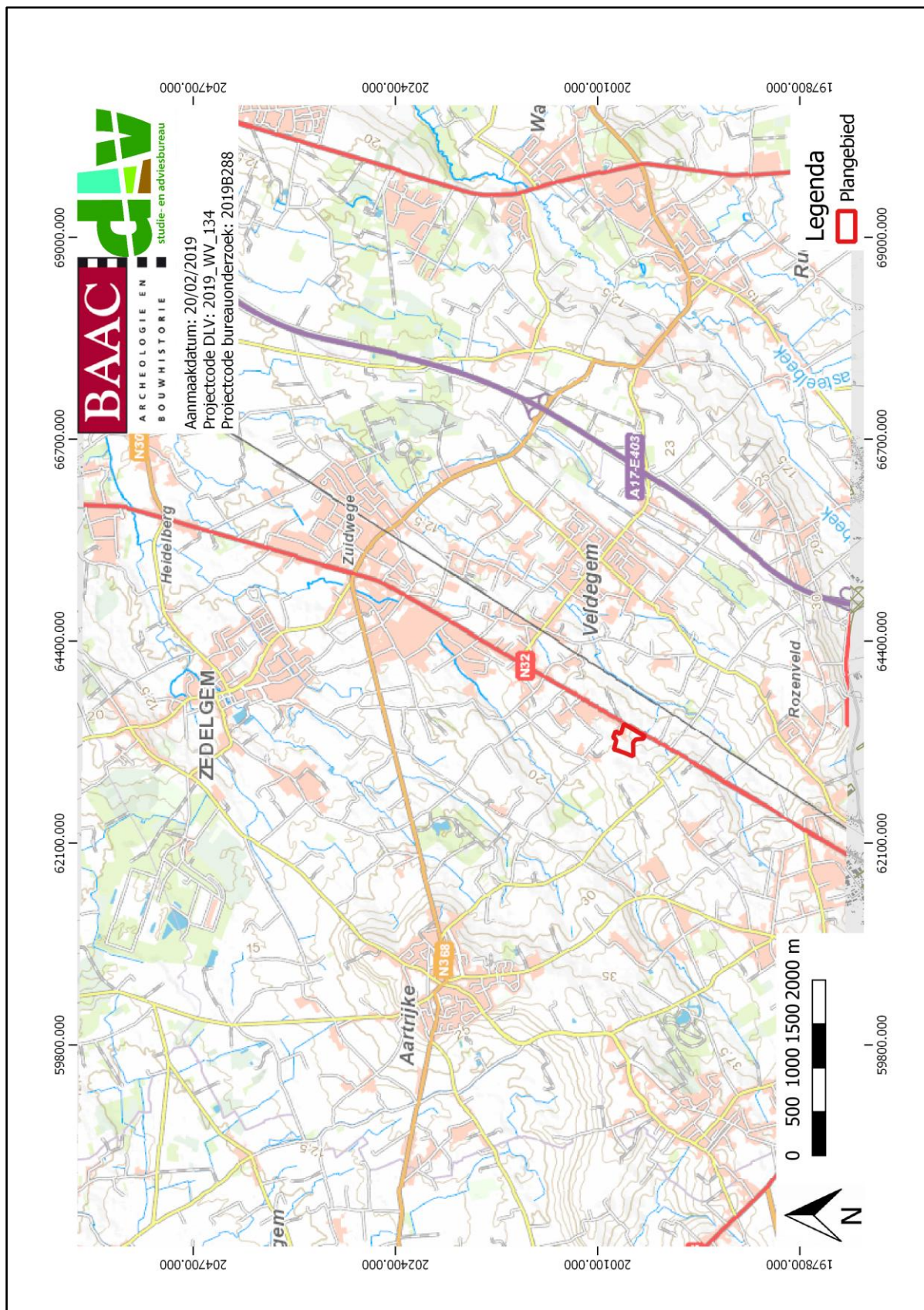
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige situatie	5
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.1.6	Randvoorwaarden	11
1.2	Werkwijze en strategie	12
1.2.1	Onderzoeksvragen	12
1.2.2	Heuristiek	12
1.3	Assessmentrapport	14
1.3.1	Landschappelijk kader	14
1.3.2	Historisch kader	22
1.3.3	Cartografische bronnen	23
1.3.4	Archeologisch kader	32
1.4	Besluit	36
1.4.1	Beantwoorden onderzoeksvragen	36
1.4.2	Archeologische verwachting	37
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering	39
1.4.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	39
2	Samenvatting	41
3	Lijst met figuren	42
4	Lijst met tabellen	42
5	Bibliografie	43

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

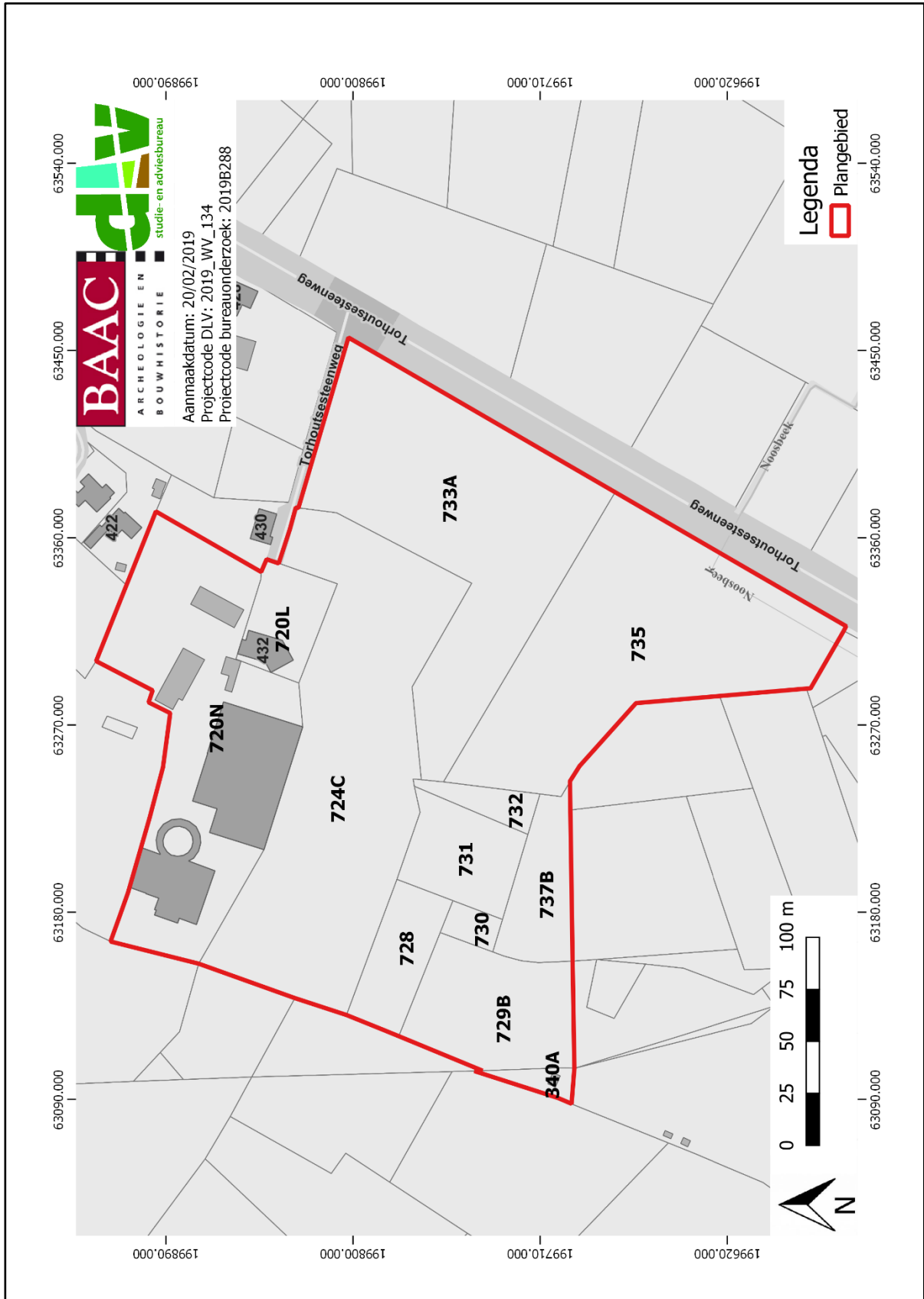
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Zedelgem, Torhoutsesteenweg 432		
Ligging	Torhoutsesteenweg 432, deelgemeente Veldegem, gemeente Zedelgem, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Gemeente Zedelgem, Afdeling 3 (Veldegem), Sectie E, Percelen 720L, 720N, 724C, 728, 729B, 730, 731, 732, 733A, 735, 737B + Gemeente Zedelgem, Afdeling 4 (Aartrijke), Sectie C, Perceel 343C		
Coördinaten	Noordwest:	x: 63 165m	y: 199 916m
	Noordoost:	x: 63 455m	y: 199 802m
	Zuidwest:	x: 63 105m	y: 199 693m
	Zuidoost:	x: 63 318m	y: 199 562m
Projectcode BAAC Vlaanderen	2017- 0865		
Projectcode DLV	2019_WV_134		
Bureau- onderzoek	Projectcode	2019B288	
	Erkend archeoloog	Elke Mertens (Erkenningsnummer: 2016/00163)	
	Betrokken actoren	Annelore Vromans (archeoloog)	
	Betrokken derden	Niet van toepassing	

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.¹

¹ AGIV 2017a

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).²

² AGIV 2017d

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 3.0.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba / DLV een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer eerst de sloop van bepaalde bestaande bebouwingen gerealiseerd worden om daarna nieuwbouw in te planten. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de sloop van bestaande bebouwing, aanleg van nieuwbouwen en wegenis) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 67.280m². Het valt buiten een beschermd archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen

archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in agrarisch gebied ligt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 5.000m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

Op heden is het terrein in gebruik als privé en als paardenmanege. Op de twee noordelijke percelen is er enerzijds de privéwoning te vinden, op het andere perceel zijn de manegegebouwen te zien. Helemaal in het zuidwesten is een kleine, overdekte stal. De rest is in gebruik als weideland voor de paarden of pistes.

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein eerste de sloop van een aantal gebouwen. Voor deze gebouwen dient een officieel sloopopvolgingsplan opgemaakt te worden, dat eveneens in de aanvraag dient toegevoegd te worden. In totaal worden er twee gebouwen volledig gesloopt, daarnaast nog een deel van de grootste stal. De paardenstal in het noorden heeft een oppervlakte van ca. 212 m², de stapmolen is ca. 333 m², de berging en mestvaalt daarachter zijn ca. 912 m² en de centrale berging en mestvaalt hebben een oppervlakte van ca. 450 m². Alles samen hebben deze een oppervlakte van ca. 1.907 m². Geen van deze gebouwen heeft een kelder. De verharding en vloerplaten hebben een dikte van 15 cm. Een deel wordt opnieuw bebouwd, ofwel wordt er gras op gezaaid. Naast deze sloop worden ook de twee noordelijke buitenpistes (ca. 1.800 m²) weggenomen en wordt er gras ingezaaid. Hierbij wordt het zand afgegraven (15 cm diepte) en vervangen door graszoden.

Na de sloop wordt het gebied verder uitgebreid met extra verharding, een aantal nieuwbouwen en een infiltratieput.

De nieuwe paardenstallen zullen ca. 856 m² in oppervlakte zijn. Daarnaast komt er een berging met opfokstal voor paarden (eveneens 856 m²). Ten noorden daarvan komt een overdekte mestopslag (373 m²). Deze structuren zullen opeenvolgend zijn, gescheiden van elkaar door brandwerende panelen. Ze zullen steunen op poerfunderingen tot op draagkrachtige grond en op vorstvrije diepte. De longeerpiste ten noorden van deze structuren zal ongeveer 264 m² zijn en zal eveneens steunen op poerfunderingen tot op draagkrachtige grond en op vorstvrije diepte. Het nieuwe observatiepunt (ca. 294 m²) zal ook steunen op 19 poerfunderingen tot op draagkrachtige grond en op vorstvrije diepte. Net ten noorden van dit gebouw komt een stapmolen (ca. 264 m²) die komt te steunen op 12 poerfunderingen tot op draagkrachtige grond en op vorstvrije diepte.

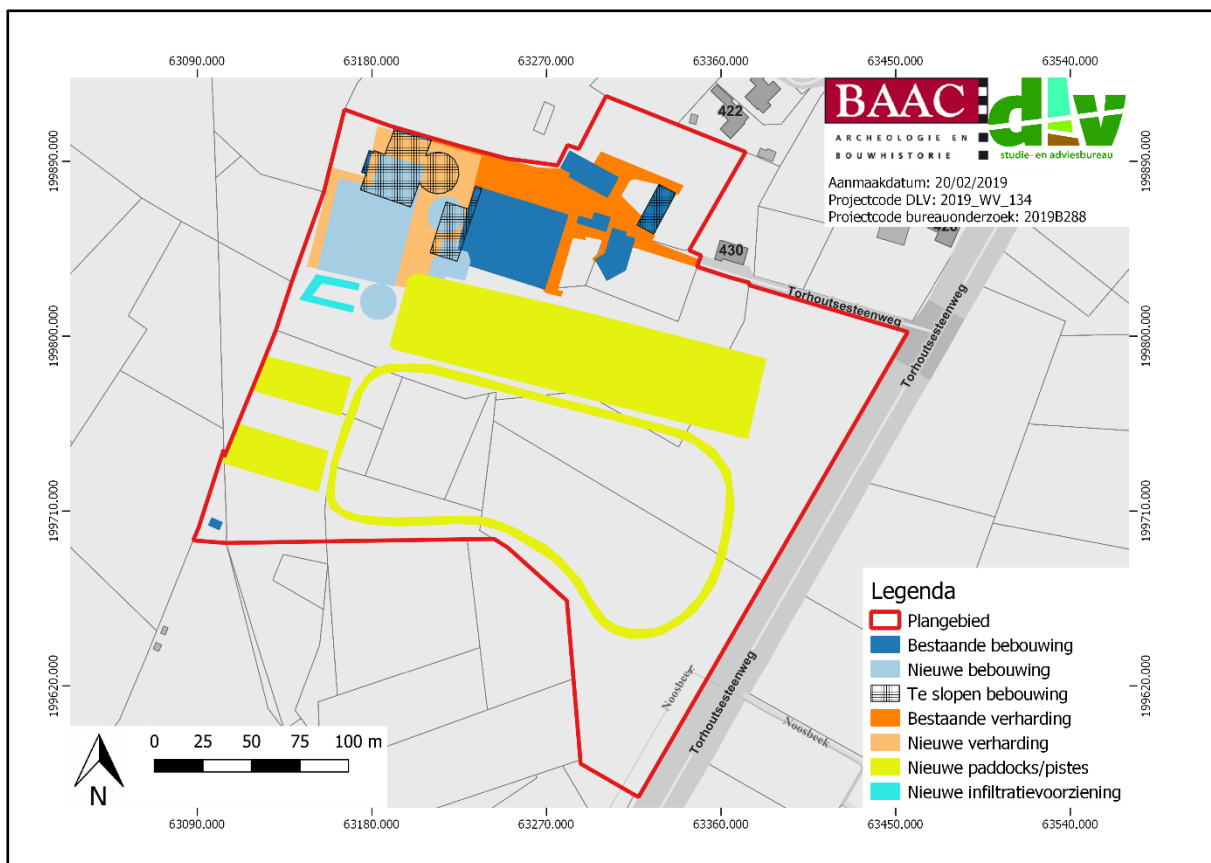
Tussen deze bebouwing komt er nieuwe ondoorlatende betonverharding (1.981 m²) die ongeveer 50 cm diep zal reiken. De infiltratievoorziening zal een totale infiltratie voorzien van 194,5 m², met een breedte van gemiddeld 3,79 m en een diepte van 1,64 m. Rond deze nieuwe structuren zal een nieuw groenscherm aangelegd worden. Het niveau van het terrein wordt niet gewijzigd.

Ten zuiden van deze bebouwing komen een nieuwe buitenpiste (3.139 m²) en tien paddocks (4.500 m² + 1.700 m² + 1.100 m²). Voor acht paddocks wordt het weideland behouden en zal er enkel een houten hekwerk rond voorzien worden. Voor de buitenpiste en twee andere paddocks wordt ca. 15 cm van de bouwvoor afgegraven en vervangen door zand. Ook hier wordt een houten hekwerk voorzien. Ten noorden daarvan komt een ronde galoppiste (2.177 m², lengte 554 m) die zal bestaan uit een

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

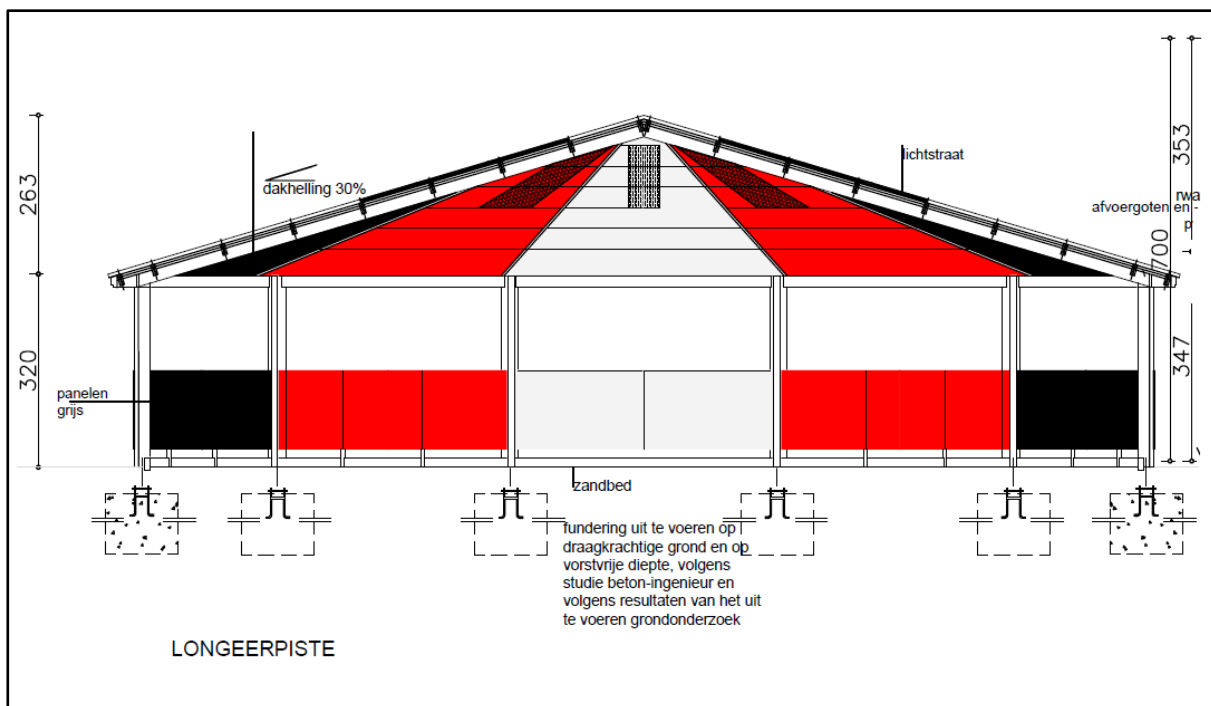
verharding van zand en dolomiet. Hiervoor wordt eveneens ca. 15 cm van de bouwvoor verwijderd en vervangen door voorgaande sedimenten. De bestaande weides binnen en buiten deze structuren zullen behouden blijven.

Samen hebben deze nieuwe werken een oppervlakte van 17.698,5 m². Er is een overlap met de sloop van 1.695 m². Met de sloop erbij hebben de geplande werken een oppervlakte van 19.393,5 m².

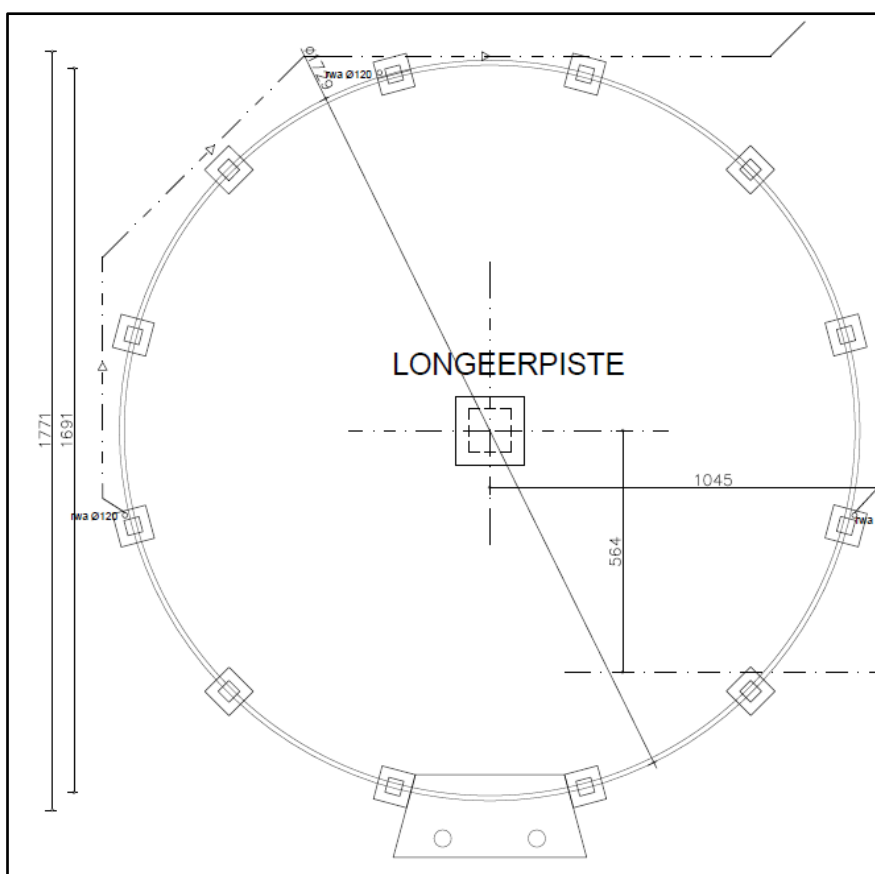

Figuur 3: Plangebied met synthesekaart geplande werken.⁴

⁴ Plan opgemaakt door DLV op basis van plannen aangebracht door initiatiefnemer.

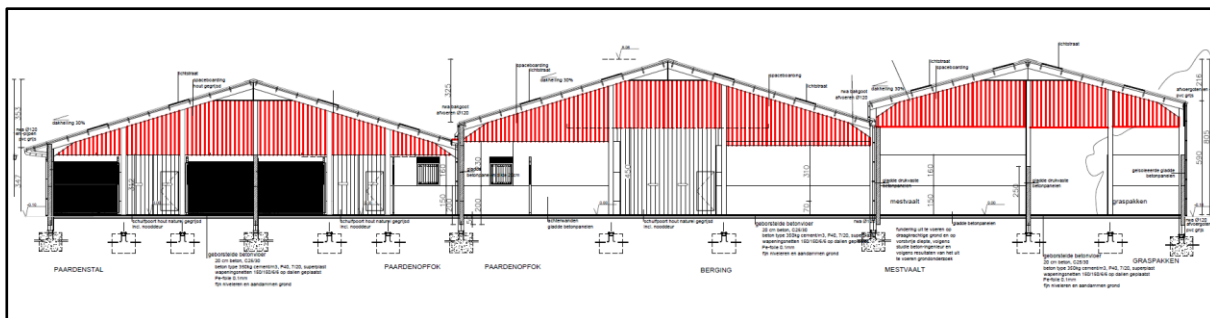
Figuur 4: Doorsnede langeerpiste.⁵

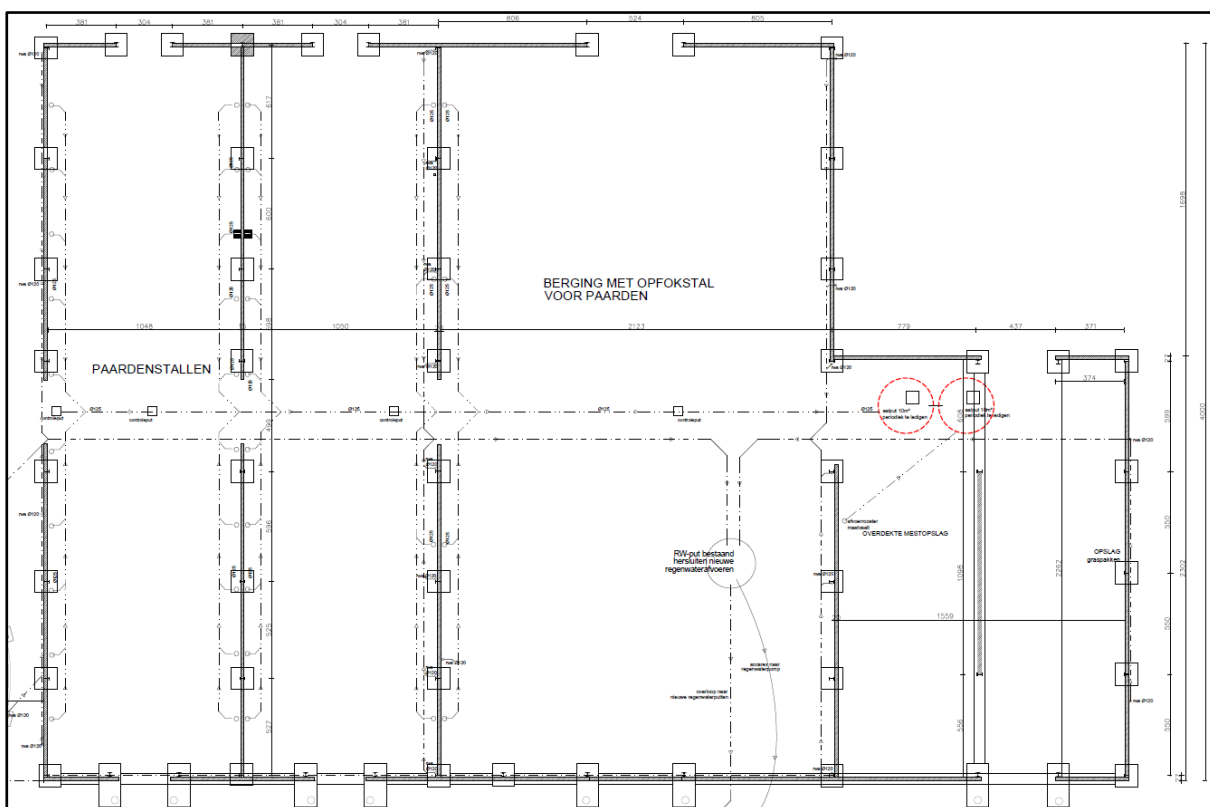
Figuur 5: Funderingsplan langeerpiste.⁶

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

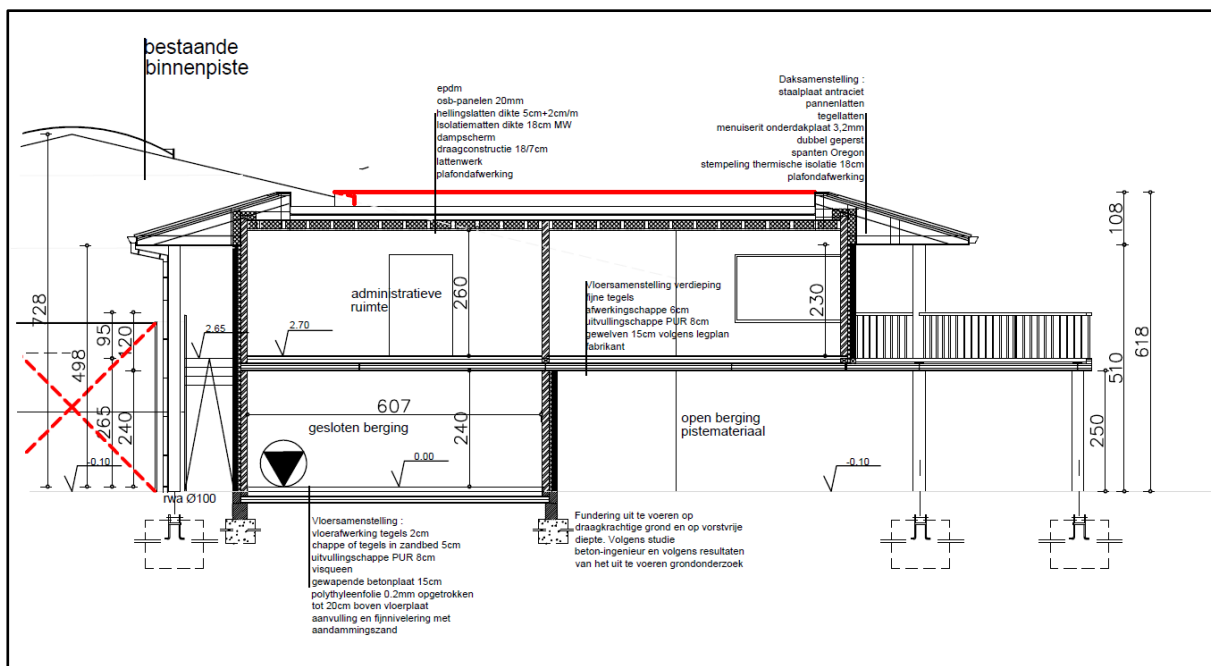
Figuur 6: Doorsnede paardenstal, opfokstal en overdekte mestopslag.⁷

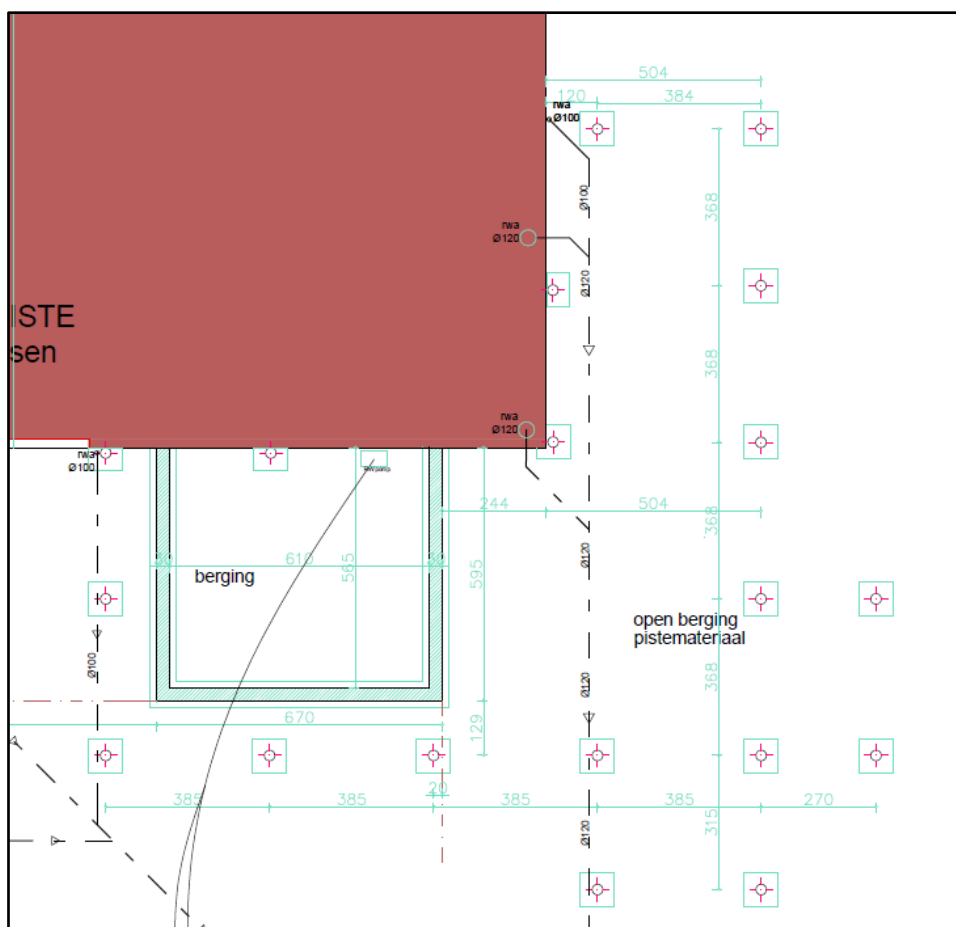
Figuur 7: Funderingsplan paardenstal, opfokstal en overdekte mestopslag.⁸

⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

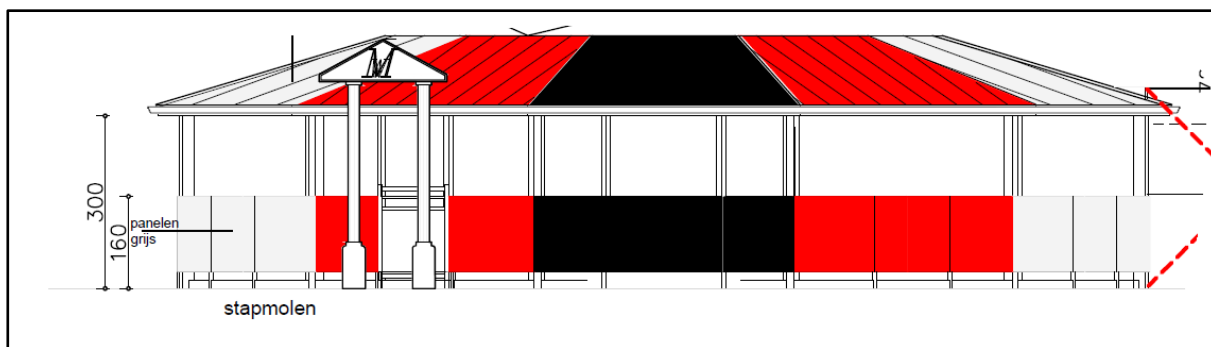
Figuur 8: Doorsnede observatieruimte.⁹

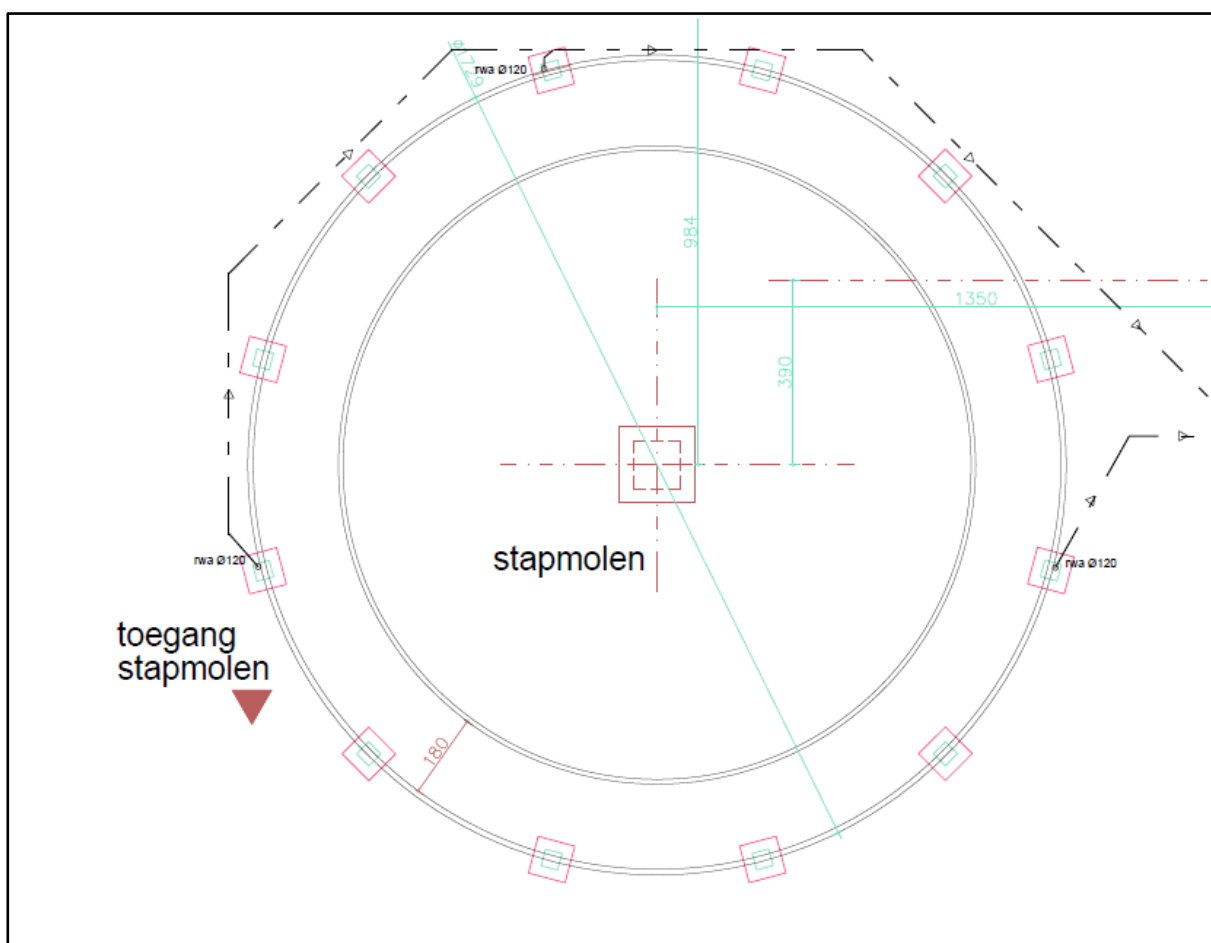
Figuur 9: Funderingsplan observatieruimte.¹⁰

⁹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

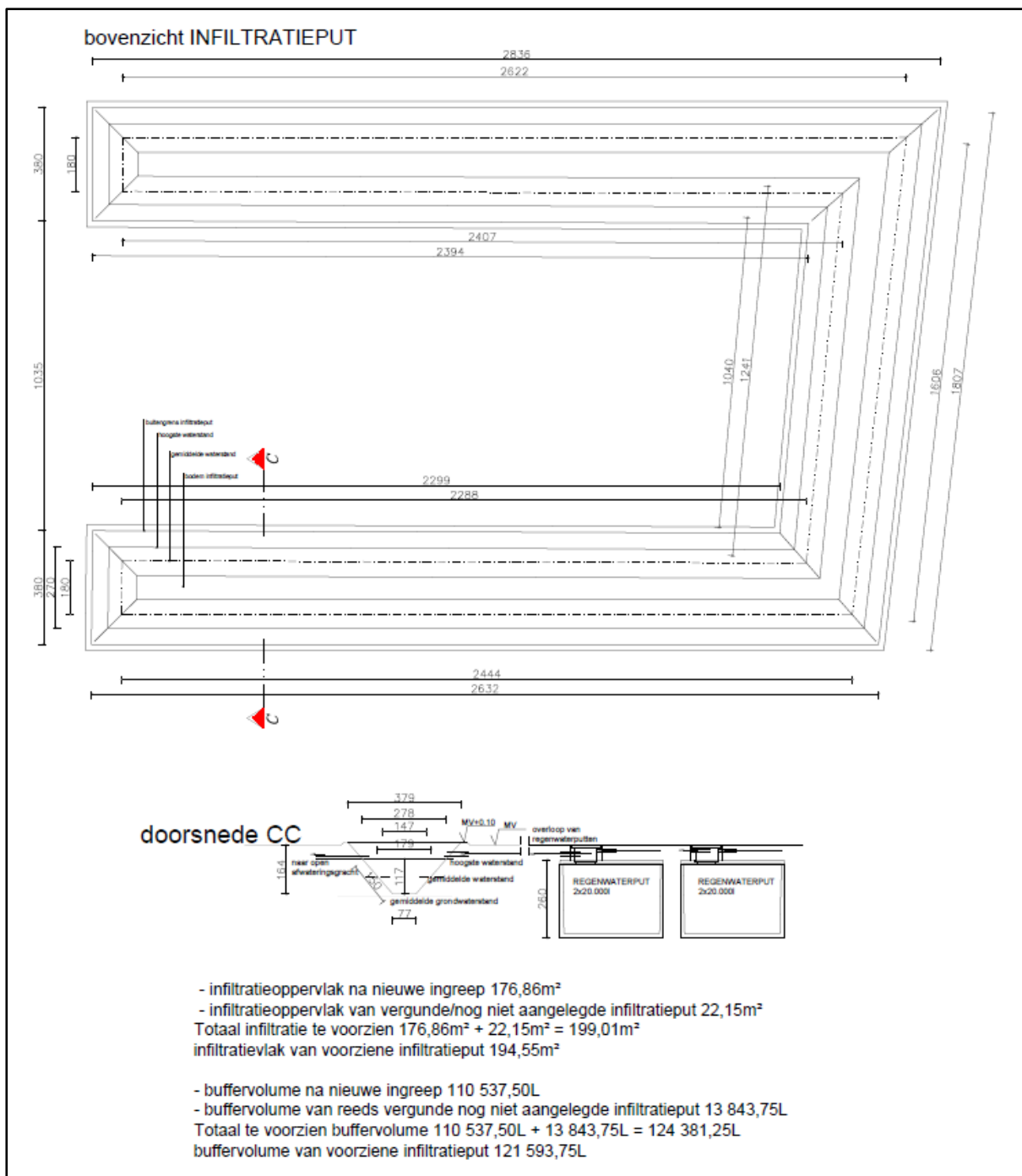
Figuur 10: Doorsnede stapmolen.¹¹

Figuur 11: Funderingsplan stapmolen.¹²

¹¹ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 12: Doorsnede en plan infiltratieput.¹³

1.1.6 Randvoorwaarden

Aangezien er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen uitgevoerd dient te worden.

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto

- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.¹⁴ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹⁴ BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

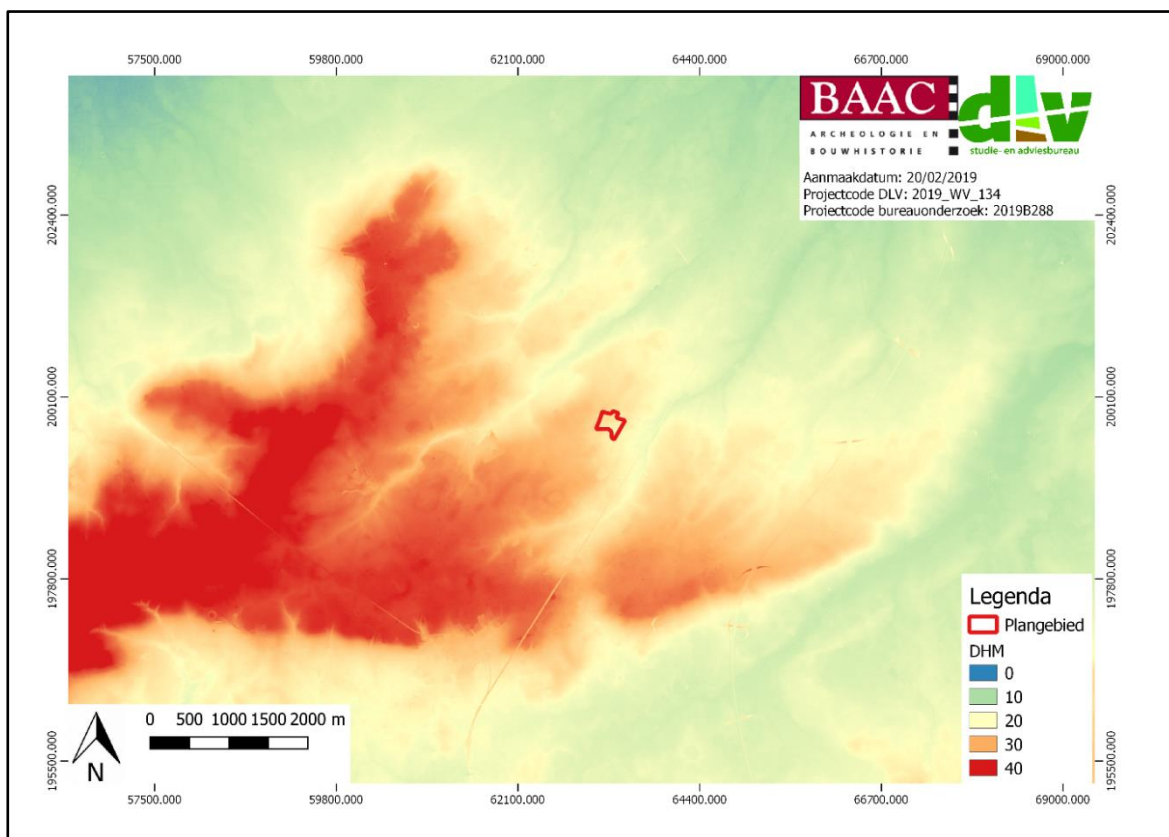
1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

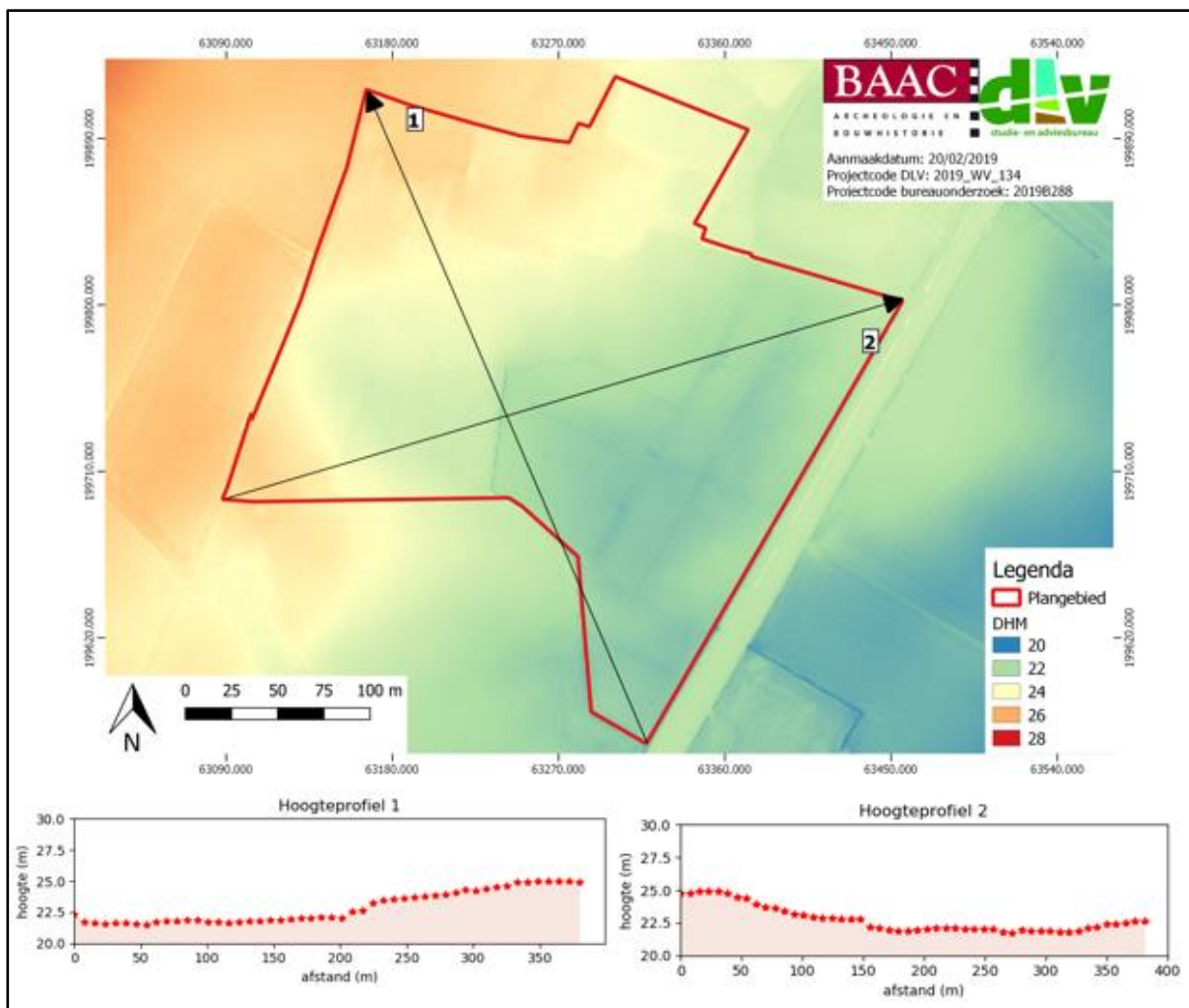
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het plangebied is gelegen ten noordwesten van de Torhoutsesteenweg te Veldegem, deelgemeente van Zedelgem, in de provincie West-Vlaanderen. Veldegem grenst ten noorden aan de deelgemeente Zedelgem en ten westen aan de deelgemeente Aartrijke. De gemeente Zedelgem ligt ten oosten aan Waardamme (Oostkamp) en Rudderveorde (Oostkamp), ten zuiden aan Torhout, en ligt op 14 km van Brugge en op 7,5 km van Torhout. De kern van Aartrijke ligt ten westen van het plangebied, de kern van Veldegem in het oosten. In de omgeving van het plangebied zijn er vooral weidelanden terug te vinden.

Op de DHM is te zien dat het plangebied op de noordelijke helling van een heuvel te vinden is. Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 22 en 25 m + TAW. Het gebied loopt op van het zuidoosten naar het noordwesten.

Figuur 13: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).¹⁵

¹⁵ AGIV 2017b

Figuur 14: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM.¹⁶

Landschappelijke en hydrografische situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich op de zandige Cuesta van Hertsberge (cuesta van de Paniseliaanzanden).¹⁷ Boven op deze cuesta is de zandige quartaire mantel zeer dun en komen de tertiaire lagen dicht aan de oppervlakte.

In het zuidoosten van het plangebied stroomt de Noosbeek langs de grens van het plangebied. Deze beek komt uit in de Kerkbeek ten oosten van het plangebied, om uiteindelijk in de Kerkebeek terecht te komen. Ten noorden van het plangebied stroomt de Moubek naar het noordoosten toe, die uiteindelijk uitmondt in de Kerkebeek. De Kerkebeek op zich komt dan weer uit in de vestingsgrachten van Brugge.

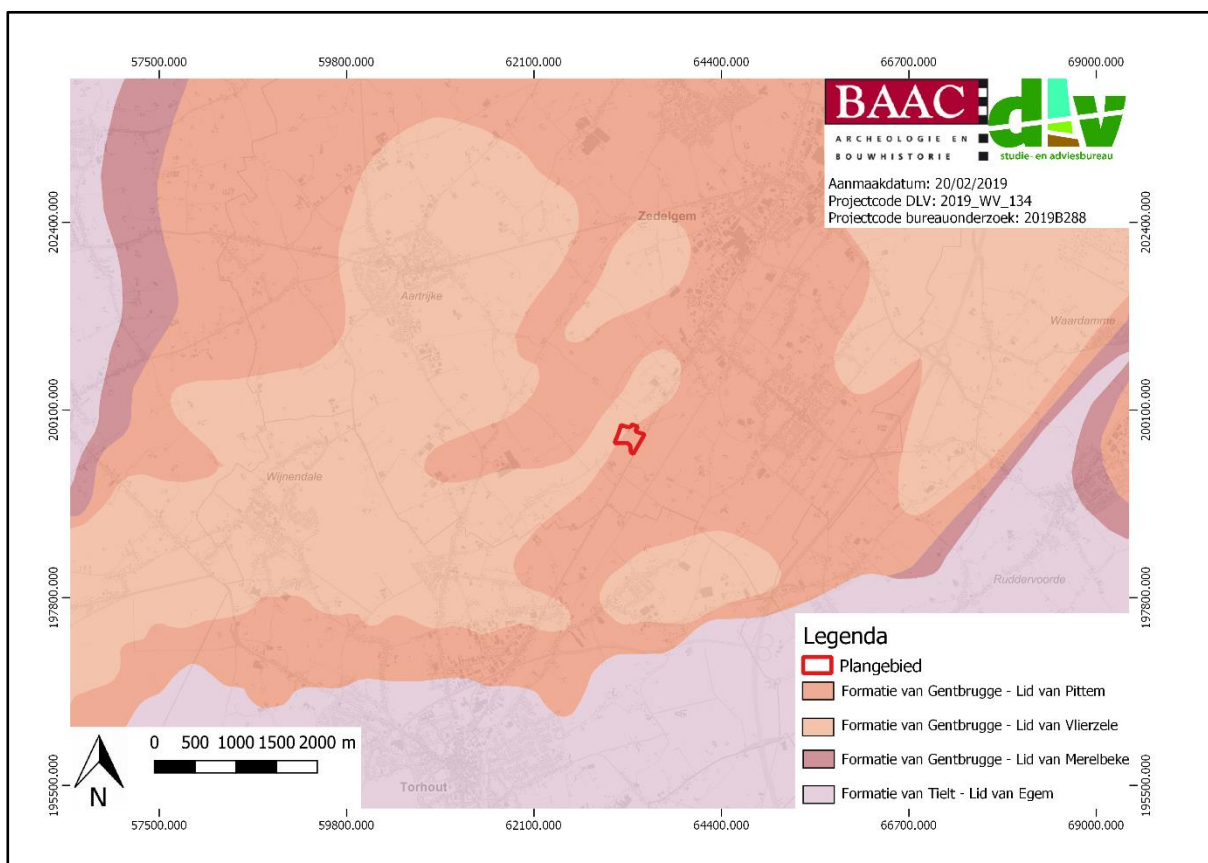
¹⁶ AGIV 2017b

¹⁷ DE MOOR & MOSTAERT 1993

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Gentbrugge, meer bepaald het Lid van Vlierzele in het noordoosten en het Lid van Pittem over de rest van het plangebied.

- Lid van Vlierzele = groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiethoudend, glimmerhoudend
- Lid van Pittem = grijsgroene klei, sterk zandhoudend, plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen), weinig glauconiethoudend, glimmerhoudend

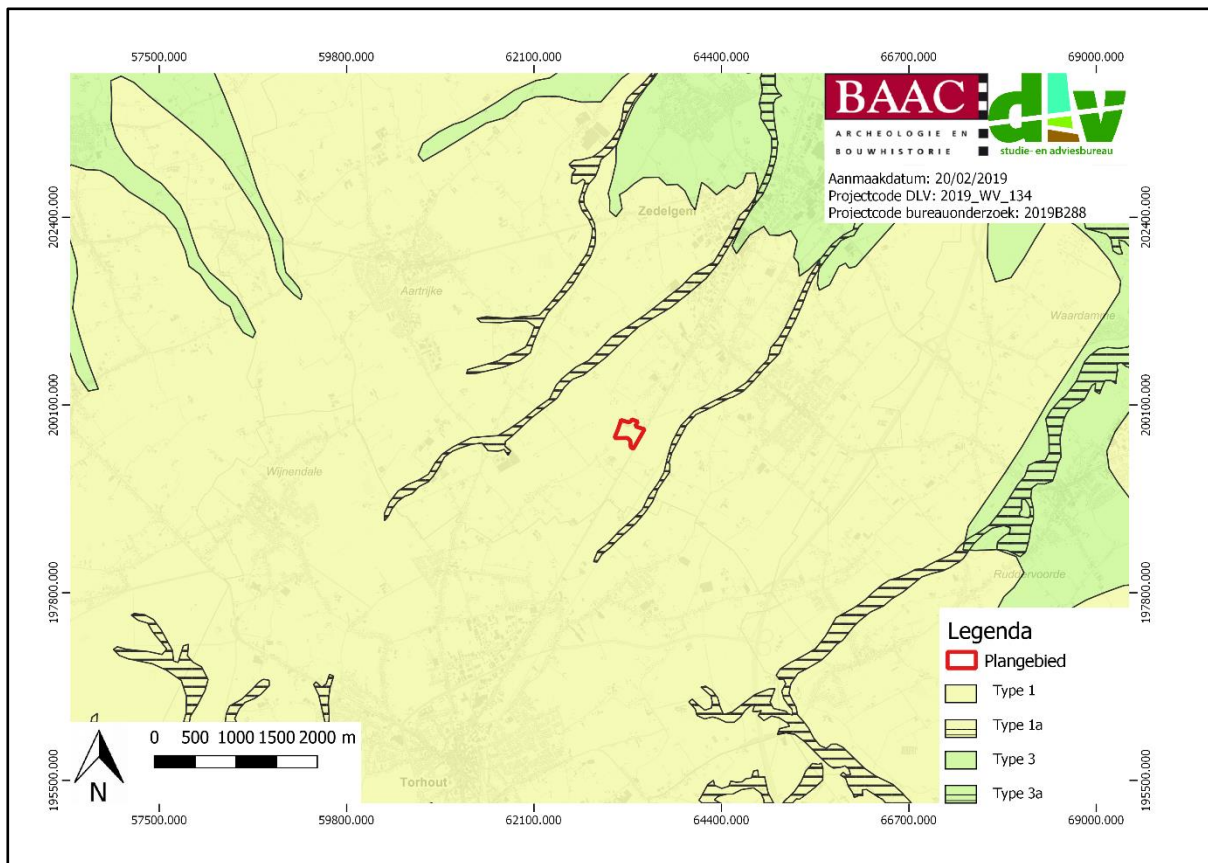
Figuur 15: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.¹⁸

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2017b

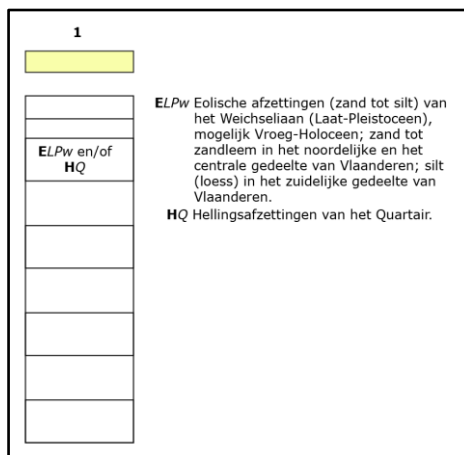
Quartair

- Quartairgeologische kaart 1:200.000

Op de quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als type 1. Dit bestaat uit hellingsafzettingen van het quartair (**HQ**) en/of eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen (**ELPw**).

Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000.¹⁹

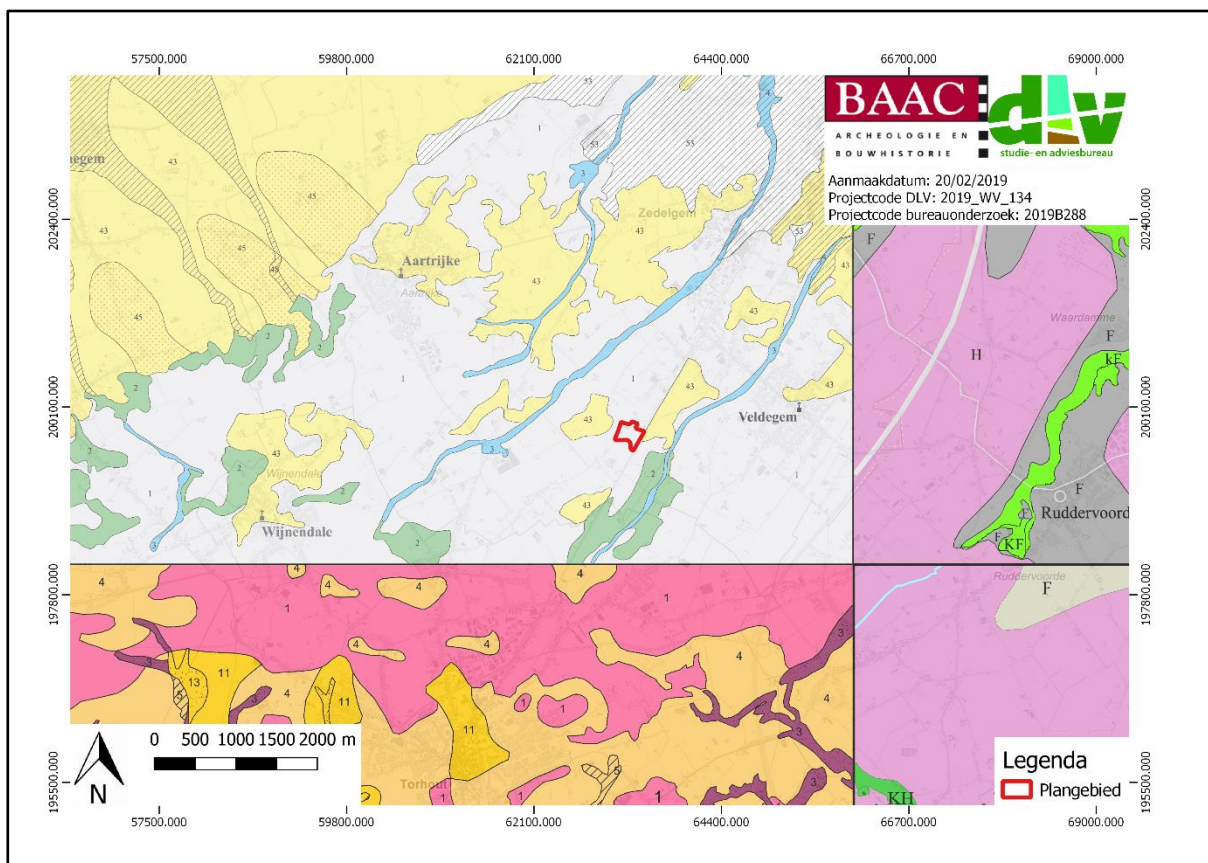
Figuur 17: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.²⁰

¹⁹ DOV VLAANDEREN 2017c

²⁰ DOV VLAANDEREN 2017c

- Quartairgeologische kaart 1:50.000

Op de quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als 1. Hierbij is het quartaire dek minder dan 1,25 m dik.

Figuur 18: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000.²¹

²¹ DOV VLAANDEREN 2017c

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als volgt:

- ZdP = matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel

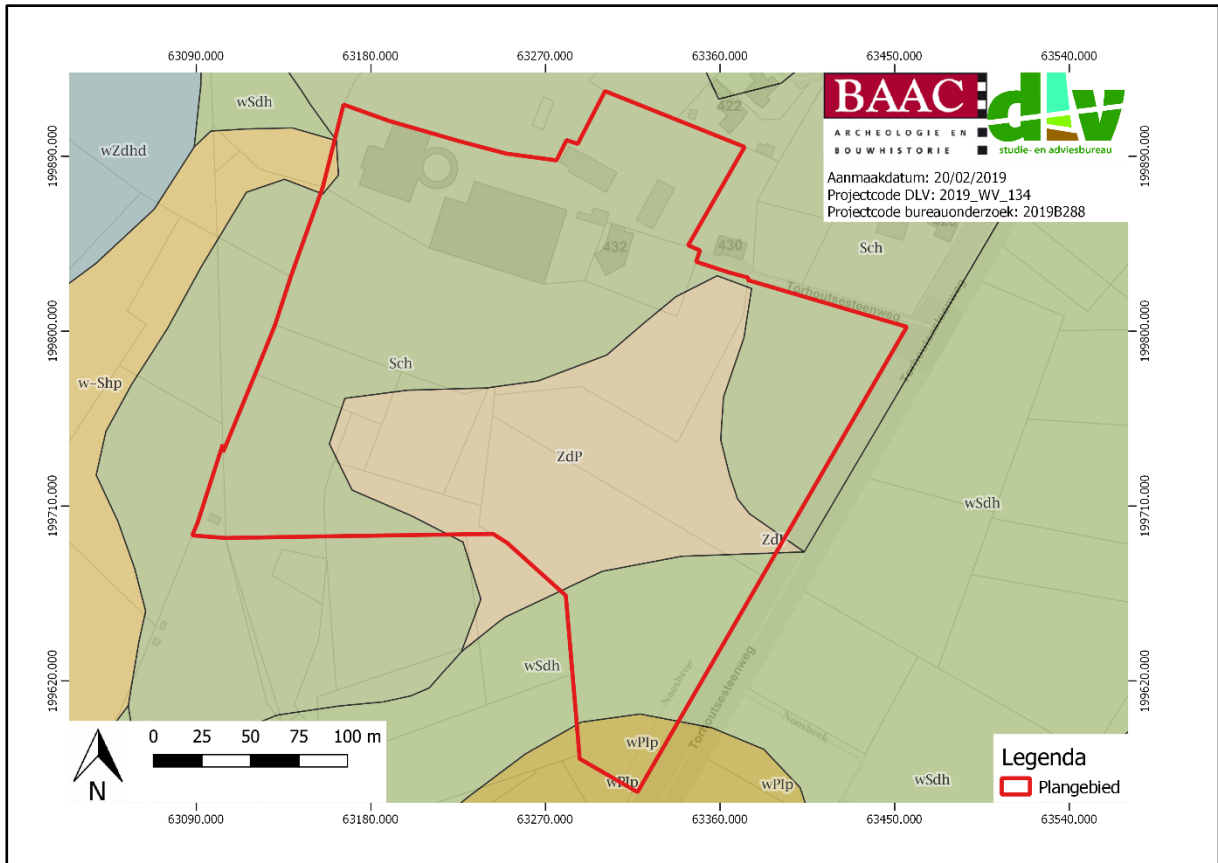
De kaarteenheden aangeduid als ZdP groeperen boringen waarin men de verbrokkelde resten van de Podzol B (.h) vindt, de zachte humus B werd homogeen in de bouwvoor verwerkt. Naast deze waarnemingen vindt men plaatsen waar de totale Podzol B werd uitgegraven en gedeeltelijk in een homogene bouwvoor verwerkt. Deze werden dan ook als . . P aangeduid. Aldus zijn alle kaarteenheden ZdG ("Postpodzol"), Zdh en ZdP zeer verwante matig natte zandgronden met een sterk gehomogeniseerde bovengrond meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs van kleur en hoog humusgehalte (3-5 %). De hoogste grondwaterstand reikt tot in het onderste deel van de B, zodat roestverschijnselen in veel gevallen moeilijk of niet waar te nemen zijn, zij beginnen tussen 40 en 60 cm en worden naar beneden toe zeer duidelijk. Al deze bodems hebben een goede waterhuishouding in de zomer en zijn iets te nat in de winter, vooral de substraatseries zijn waterverzadigd in de winter. Het zijn goede zandgronden, ook voor weiland zijn deze zandbodems matig goed.

- Sch = matig droge lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont

De kaarteenheden Sch werden gebruikt om Postpodzolgebieden aan te duiden. De profielontwikkeling G werd bij de aanvang van de kartering van de Zandstreek gebruikt in West-Vlaanderen. Vanaf 1960 verdween de . . G ontwikkeling van het kaartblad. De complexe ontwikkeling . . P omvat zones waar de Postpodzol observatie bevestigd wordt in de boring door het waarnemen van de verbrokkelde humus en/of ijzer B en dus als . . h geregistreerd werd. In mozaïek verschijnen plaatsen waar het verkitte deel van de Podzol B werd uitgegraven en afgevoerd terwijl de zachte humusaanrijking homogeen in een dikke bouwvoor werd verwerkt, deze waarnemingen werden als . . p bestempeld en de . . h en . . p waarnemingen samen vormen een complex . . P, een zuivere Postpodzol eenheid. De drie eenheden hebben een uniform, homogeen Ap-horizont minstens 30 cm dik en zijn donkergrijs van kleur. Daaronder komen meestal resten voor van de verbrokkelde Podzol B welke meestal overgaan in een sterk gevlekte verbrokkelde textuur B waarin de roestverschijnselen voorkomen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is gunstig in de winter maar het profiel wordt te droog in de zomer. Soms werden op deze bodems voederbieten geteeld. De bodems zijn matig geschikt voor de landbouwteelten uit het zandgebied. Thans verbouwt men er vooral maïs en in West-Vlaanderen veel grove groenteteelt.

- wSdh = matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont

Deze matig natte Postpodzol heeft een bouwlaag (Ap) die goed humeus is, gehomogeniseerd en 30-50 cm dik. Ingevolge oplossingsverschijnselen van de Podzol B, maar vooral door uitdelven en afvoeren van het verharde benedendeel van de Podzol B is deze horizont op veel plaatsen bijna volledig verdwenen. De roestverschijnselen, soms moeilijk waarneembaar in de Podzol B beginnen normaal tussen 40 en 60 cm diepte. De waterhuishouding is gunstig in de zomer, maar de bodem is soms iets te nat in de winter. De matig natte Postpodzolen op lemig zand werden betiteld als zijnde goede gronden voor rogge, haver en aardappelen. De zomergranen en de vroeger geteelde voederbieten zijn actueel praktisch volledig vervangen door maïs en raaigras; ook goed geschikt voor weiland.

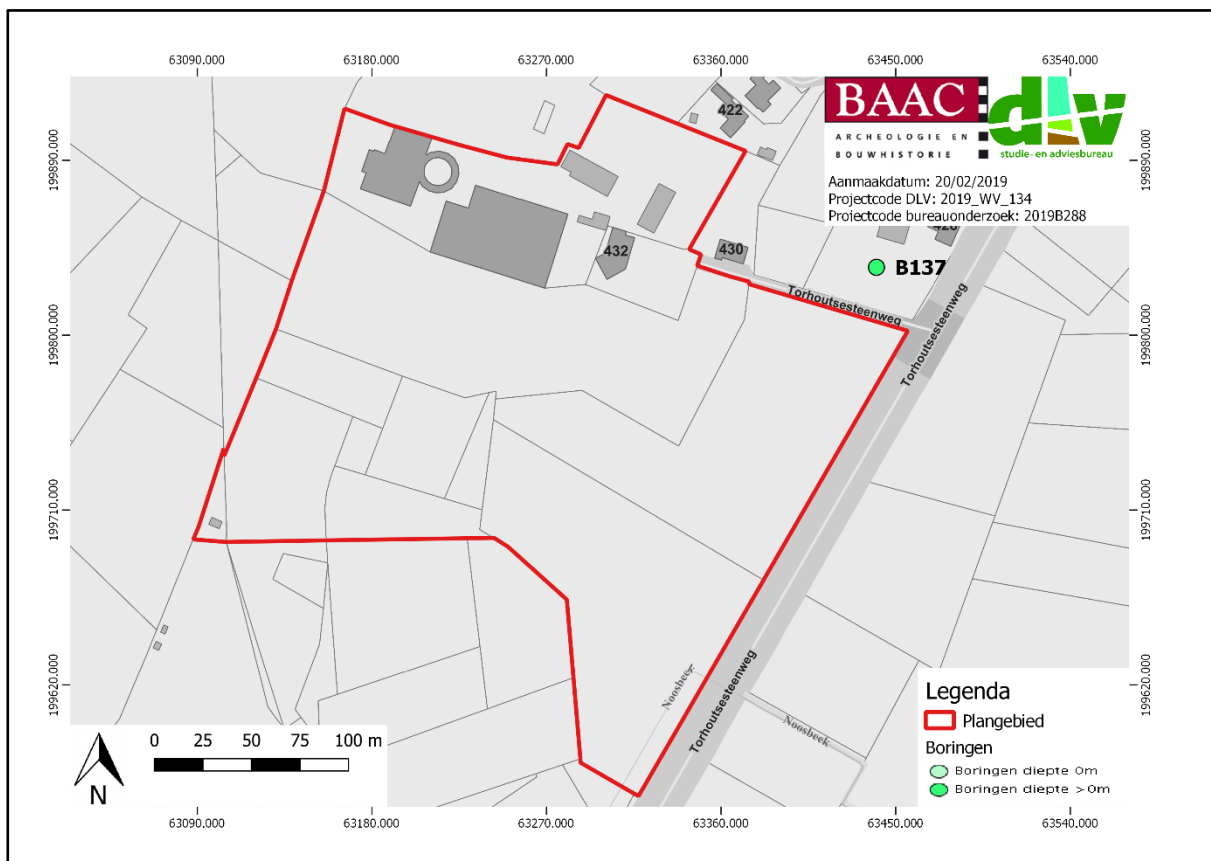

Figuur 19: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.²²

²² DOV VLAANDEREN 2017a

DOV-boringen

Net ten noorden van het plangebied werd er een DOV-boring B137 geplaatst in 1933. Daarvan is de eerste meter als onbekend aangeduid, wat waarschijnlijk kan wijzen op aangevoerde sedimenten. Een aantal percelen ten noorden van het plangebied vertonen inderdaad een vlak terrein. Echter, wanneer de DHM erbij wordt gehaald is te zien dat het plangebied op bepaalde punten nog een natuurlijk reliëf heeft, waardoor grootschalige ophoging binnen het plangebied onwaarschijnlijk lijkt. Dit wil niet zeggen dat het niet mogelijk is op bepaalde punten.

Figuur 20: DOV-boring nabij het plangebied.²³

²³ DOV VLAANDEREN 2017a

1.3.2 Historisch kader

Het plangebied ligt voor het overgrote deel in Veldegem, deelgemeente van Zedelgem.²⁴ Zoals de naam doet vermoeden, gaat Veldegem terug op een oud veldgebied. De naam Veldegem is een 19e-eeuwse constructie, die verwijst naar of gebaseerd is op typische naamgeving van Frankische oorsprong (achtervoegsel -gem = woonplaats), cf. Zedelgem, maar gaat geenszins terug op een Frankische oorsprong; en 'veld-' als de verwijzing naar de magere gronden met 'krakke' (= heidekruid).

Het geometrisch patroon van wegen en dreven is bewaard gebleven en herkenbaar in het landschap en getuigt van de systematische ingebruikname van dit gebied vanaf de late 18de en 19de eeuw, eerst als bos en later als landbouwgrond. Het huidige grondgebied van Veldegem, dat pas een late ontwikkeling kent, staat in lang vervlogen tijden bekend onder de naam "Lepe". Het wordt in de ontginningsgolf van de 12de eeuw omwille van de slechte kwaliteit van de magere zandgronden overgeslagen en blijft als woeste grond in grafelijk bezit. Het toponiem Lepe gaat in ieder geval terug tot 1296, wanneer een hofstede, gelegen in de parochie van Aartrijke, "*t'eenre stede die heet Nordlepe*" door Martin De Goeidts, "*matsenaere*" geschonken wordt aan het Sint-Janshospitaal te Brugge. Het toponiem zou verwijzen naar de drassigheid van het gebied.

Tot in de Oostenrijkse periode, op het einde van de 18de eeuw, bestaat het huidige grondgebied van Veldegem hoofdzakelijk uit onontgonnen heide en veldgebied, doorspekt met vijvers. Oorspronkelijk was dit zogenaamd "*Zuidveld*" eigendom van de dorpsheer van Zedelgem. De ontginning van het veldgebied neemt pas op grote schaal een aanvang vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw. Tussen 1751 en 1754 onder de regering van keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk, en op vraag van keurvorst Karel Theodoor van Neuberg, heer van Wijnendale, wordt de Torhoutsesteenweg aangelegd. Deze weg vormt een rechte, rechtstreekse verbinding tussen Brugge en Torhout en doorkruist het veldgebied van het latere Veldegem. De brede, rechte weg zorgt voor een optimale ontsluiting en vormt een belangrijke eerste schakel in de ontginning van het veldgebied. Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778) wordt het veldgebied doorsneden door de Torhoutsesteenweg. Hier en daar zijn bewoningskernen aangeduid. Door de aanleg van dijken op het hellende terrein tussen de Veldbeek en de Langendijkbeek ontstaan talrijke visvijvers. In 1775 zijn deze echter reeds in vervallen toestand door het afschaffen van de tolrechten op zeevis, waardoor het economische voordeel van zoetwatervis verloren gaat.

Op het einde van de 18de eeuw is het veldgebied, op grondgebied Zedelgem, grotendeels in handen van Brugse kloosters, burgerij en ambtsadel. Tijdens de Franse Revolutie worden de gronden die in religieuze handen zijn, aangeslagen en openbaar verkocht veelal aan de burgerij. De toename van de bevolking, gecombineerd met een schaarste aan bossen, zorgt in deze periode voor een gevoelige stijging van de brandhoutprijs, waardoor het aanleggen van bossen economisch interessant wordt. De Franse bezetter moedigt de bebossing van het economisch oninteressante heidegebied aan d.m.v. premies en vrijstelling van belastingen.

Ongeveer vijftig jaar na de bebossing groeit de nood aan landbouwgrond. Vooral de economische crisis van de jaren 1840-1845 drijft de groeiende bevolking naar armere gronden om aan subsistentielandbouw te doen. De bossen hebben gedurende een vijftigtal jaar de bovenlaag van de voorheen arme grond verrijkt met humus. Daarenboven zijn er meststoffen beschikbaar die de vruchtbaarheid van de grond verhogen.

Het veldgebied dat later Veldegem zal vormen, bestaat uit twee delen, de "*Lepe*" en het "*Hoogveld*". Deze benaming komt terug in de oorspronkelijke kadastrale legger. De secties F en G, die in 1920 volledig overgeheveld zullen worden naar Veldegem, staan respectievelijk bekend als "*De Lepe*" en "*t*"

²⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Veldegem* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/126281> (geraadpleegd op 20 februari 2019). + <https://nl.wikipedia.org/wiki/Veldegem>.

Hooge-Veld". Ook de sectie E van Zedelgem, in 1835 aangeduid als "d'Hollevoorde", wordt gedeeltelijk naar Veldegem overgeheveld.

De omzetting van veld tot bos en uiteindelijk landbouwgebied maakt van het latere Veldegem een aantrekkelijker woonplaats en de bevolking neemt toe in de loop van de 19de eeuw. Tot 1860 blijft de leefgemeenschap echter weinig georganiseerd. Hoofdbezigheden zijn bezembinden en klompenmakerij. De grote afstand tot de dorpskernen van de omringende gemeenten, betekent dat de leefgemeenschap op het veld veeleer op zichzelf is aangewezen. In 1896 onderneemt Veldegem de volgende stap naar zelfstandigheid: de proosdij wordt officieel erkend als onafhankelijke parochie. De begrenzing van de nieuwe parochie leidt tot discussies. Men tracht zo veel mogelijk natuurlijke en fysieke grenzen te volgen. Vanaf 1902 vraagt Veldegem de erkenning als zelfstandige gemeente. Reeds in januari 1903 wordt de oprichting van de gemeente Veldegem goedgekeurd in de Zedelgemse gemeenteraad maar nog niet door de staat bekrachtigd. In 1911 komt de zelfstandigheid van Veldegem opnieuw ter sprake. Ditmaal is een meerderheid van de gemeenteraad tegen de afsplitsing omdat Zedelgem reeds veel geïnvesteerd had in Veldegem. Door de Eerste Wereldoorlog verschuift de Veldegemse kwestie naar de achtergrond. Tijdens de oorlog wordt Zedelgem, en dus ook het latere Veldegem, door de Duitse bezetter in gebruik genomen als logistiek steunpunt. Vanuit het station van Zedelgem worden goederen voor de frontlinie via tramlijnen verdeeld over opslagplaatsen, verspreid over het grondgebied van Zedelgem. Veldegem wordt hier minder door getroffen. Na de oorlog komt de Veldegemse onafhankelijkheid in een stroomversnelling: goedkeuring door de Kamer van Volksvertegenwoordigers in september 1919, door de Senaat in oktober 1919, ondertekend door koning Albert I in november 1919 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad in januari 1920. De Veldegemse onafhankelijkheid is een feit.

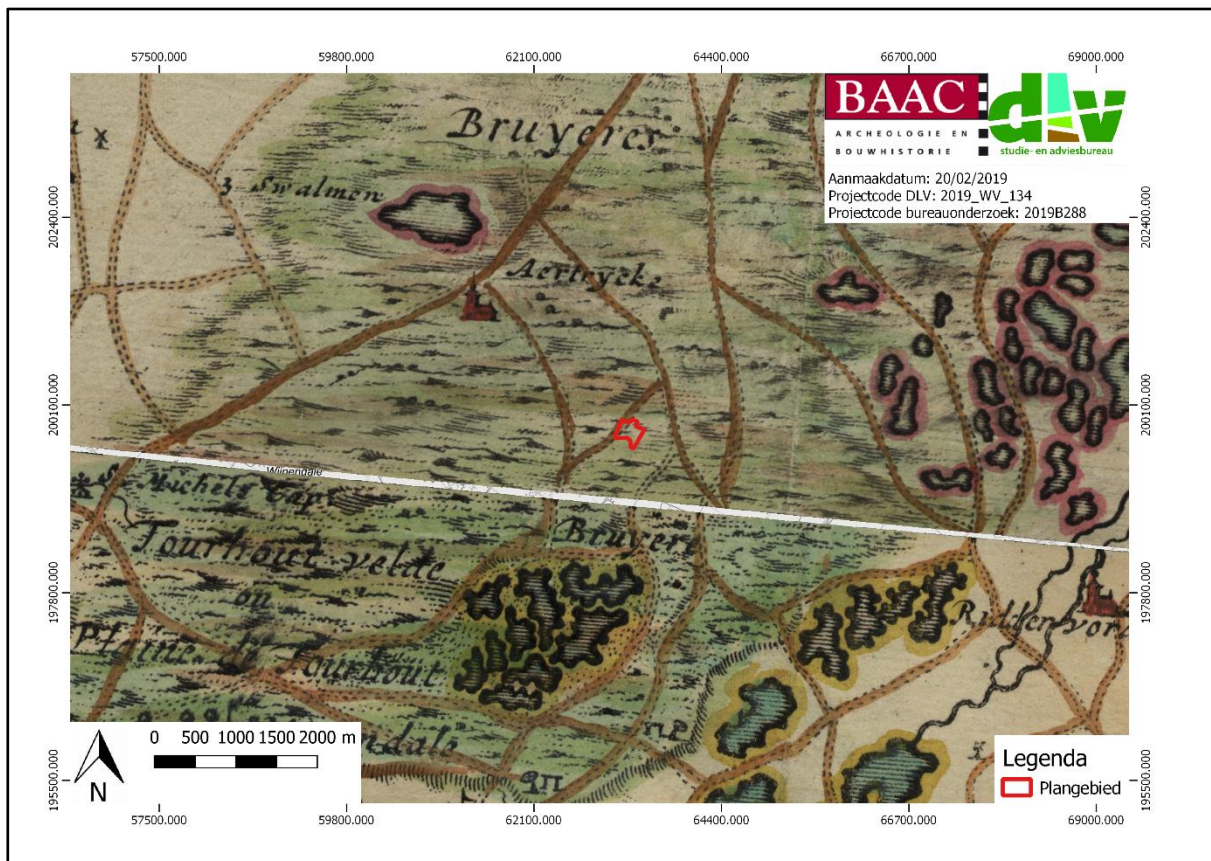
In 1977 verliest Veldegem zijn zelfstandigheid als gevolg van de fusie met Aatrijke, Loppem en Zedelgem, waarbij Zedelgem de hoofdgemeente wordt.

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Fricx-kaart (1712)

De Fricx-kaart is niet volledig correct te georefereren, maar toont hoe de onmiddellijke omgeving van het plangebied er ooit moet uitgezien hebben. Zo is te zien dat het plangebied volledig omringt wordt door groene heidelanden die doorspekt zijn met wegen.

Figuur 21: Plangebied op de Fricx-kaart.²⁵

²⁵ GEOPUNT 2017a Fricx

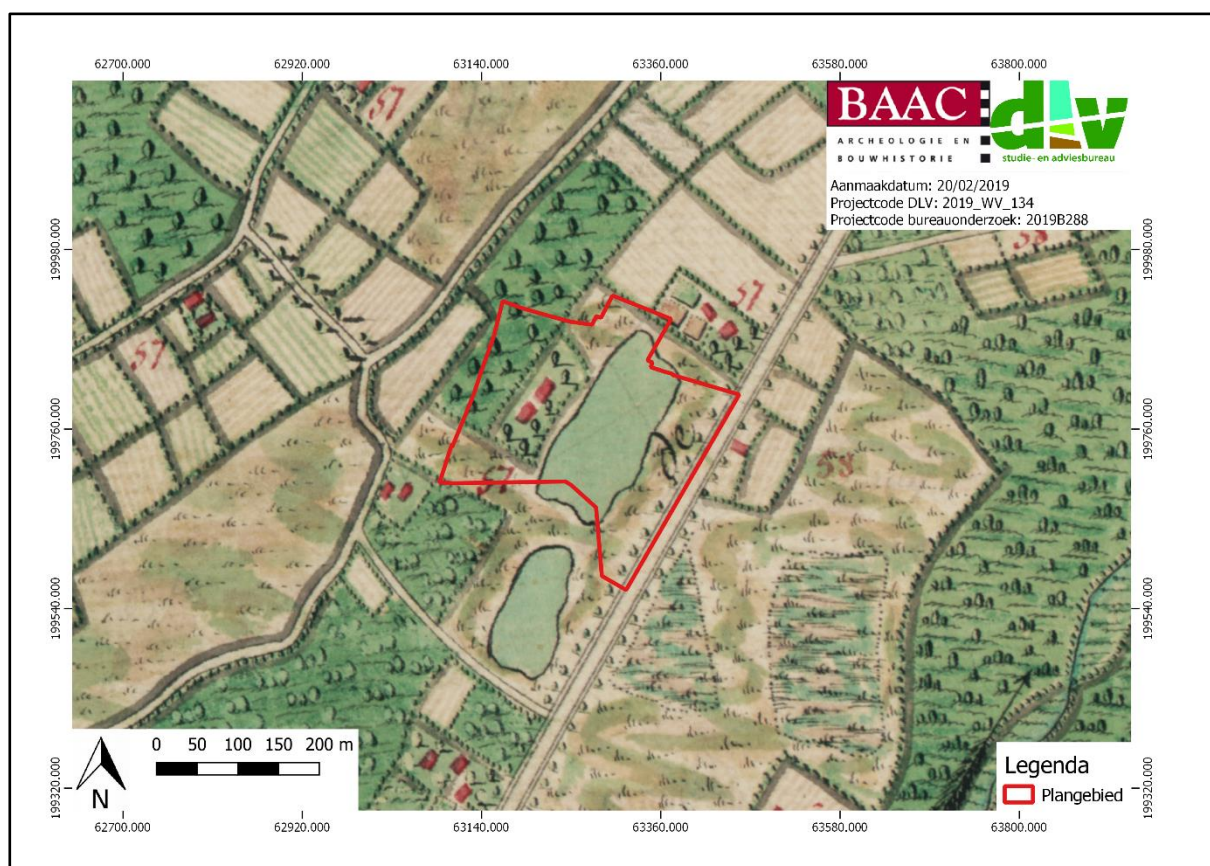
Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.²⁶

Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied voor het overgrote deel in beslag genomen is door een vijver. De historische situering geeft aan dat er in de omgeving van Veldegem heel wat visvijvers ontstaan. In 1775 zijn deze echter reeds in vervallen toestand door het afschaffen van de tolrechten op zeevis, waardoor het economische voordeel van zoetwatervis verloren gaat. Het plangebied ligt echter nogal ver van deze antropogeen aangelegde vijvers, die in het oosten liggen, en is in vergelijking relatief klein.

Centraal in het westen liggen er twee gebouwen omgeven door een bomen- en hagenrij. Ten westen daarvan ligt een aangelegd bos. Dit bos kan te maken hebben met de grote aanleg van houtbossen voor kaphout. De rest van het plangebied is open gebied, in gebruik als weidegrond.

De Torhoutsesteenweg, gelegen aan de zuidoostelijke grens van het plangebied, is hier voor het eerst te zien. Volgens de historische situering zou deze aangelegd zijn tussen 1751 en 1754.

Figuur 22: Plangebied op de Ferrariskaart.²⁷

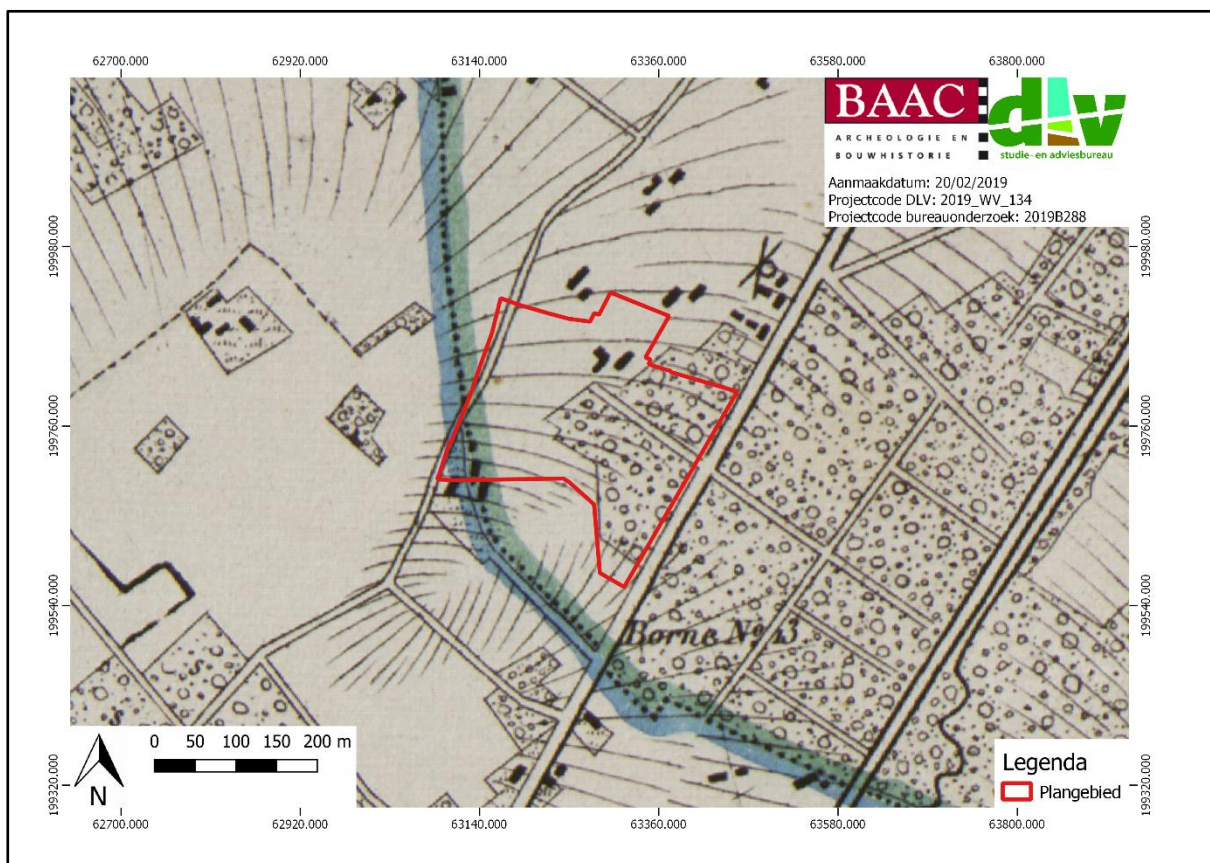
²⁶ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2016

²⁷ GEOPUNT 2017c

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten, die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.²⁸

De grens tussen Veldegem en Aatrijke is te zien in het westen van het plangebied. Ook op de Vandermaelen worden twee gebouwen afgebeeld, maar deze keer centraal in het noorden. In het westen zou er ook bebouwing aanwezig zijn. Het oosten van het plangebied is ingepalmd door hoogstambomen, eventueel bedoeld voor houtkap. De rest van het plangebied is open gebied.

Figuur 23: Plangebied op de Vandermaelenkaart.²⁹

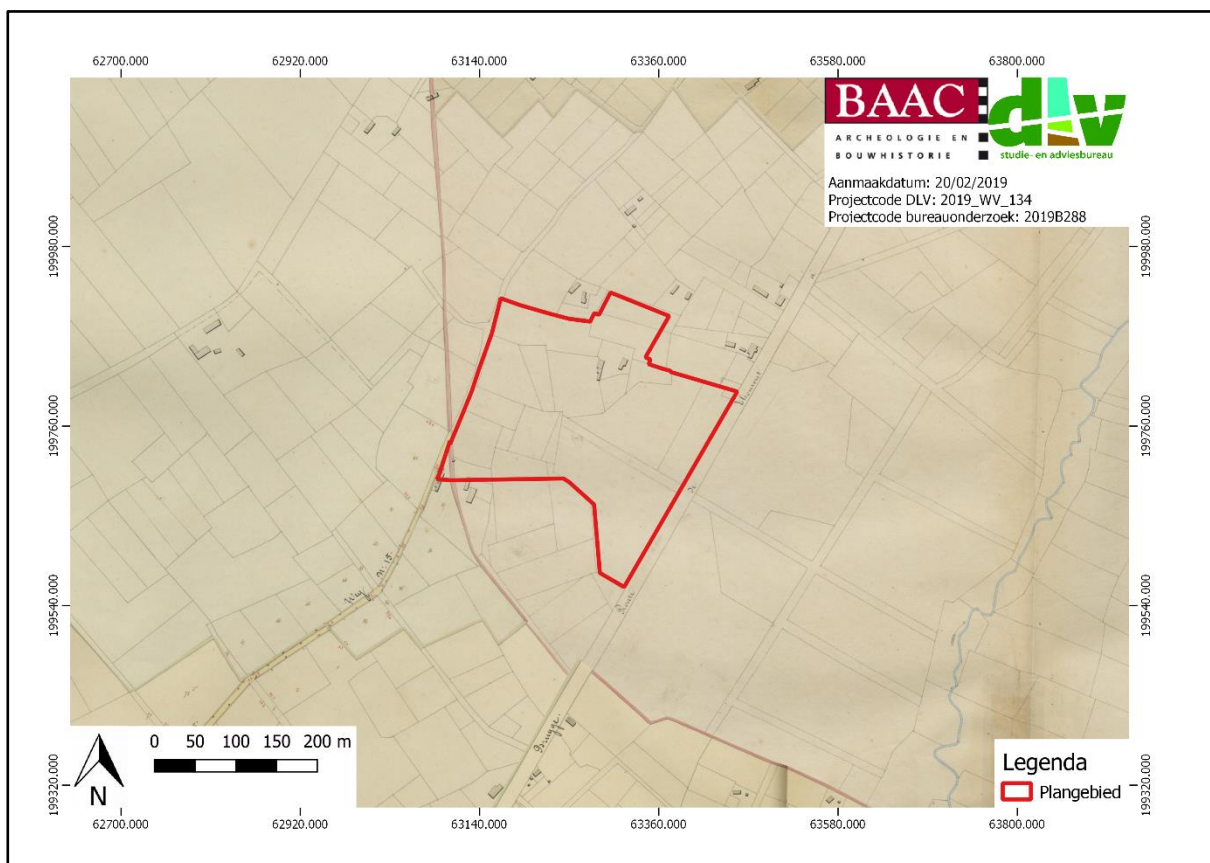
²⁸ GEOPUNT 2017g

²⁹ GEOPUNT 2017d

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19^e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen. Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.³⁰

In het plangebied worden opnieuw twee gebouwen opgetekend centraal in het noorden, alsook in het westen. De rest is open gebied.

Figuur 24: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.³¹

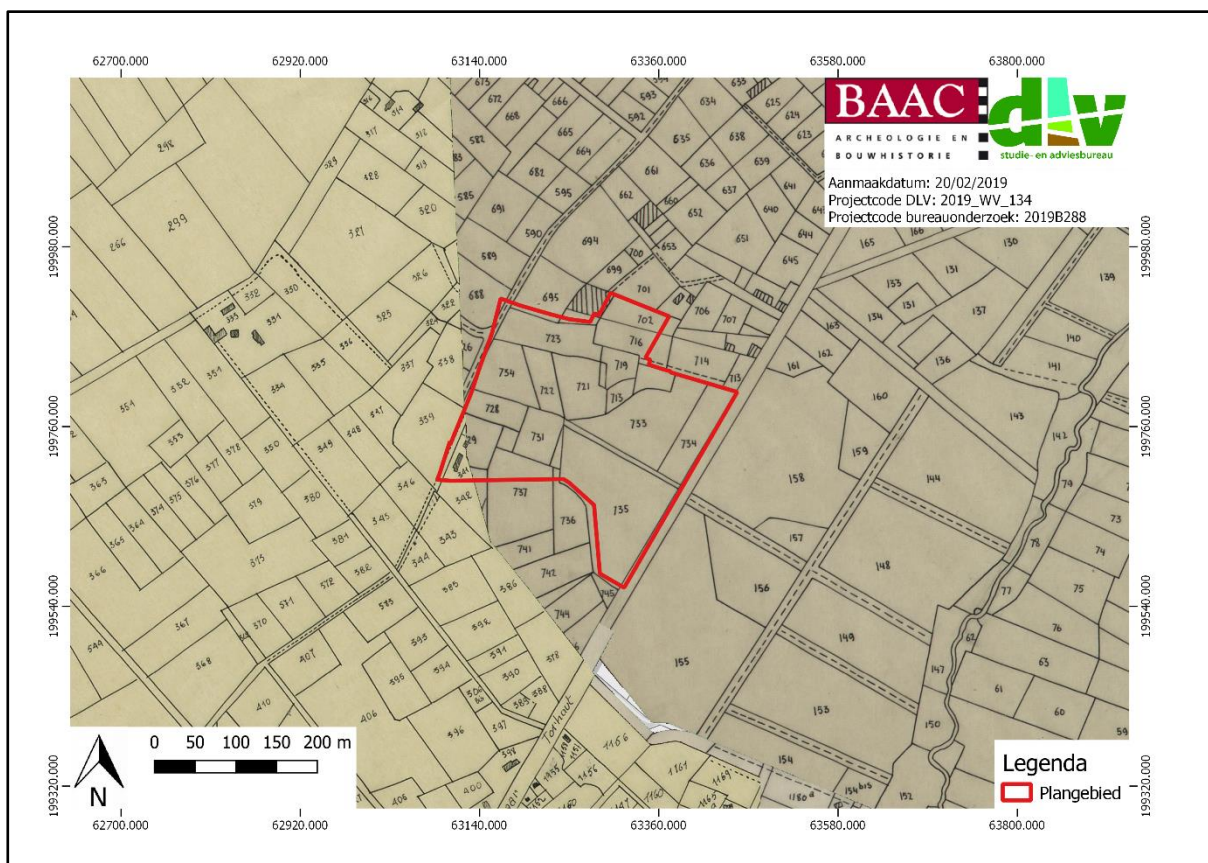
³⁰ GEOPUNT 2017f

³¹ GEOPUNT 2017b

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen heeft hij getekend en gedrukt.³²

De bebouwing in het noorden is niet meer aanwezig hier. Deze in het westen lijkt wel nog te bestaan. De rest van het plangebied is open gebied.

Figuur 25: Plangebied op de Poppkaart.³³

³² KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2016

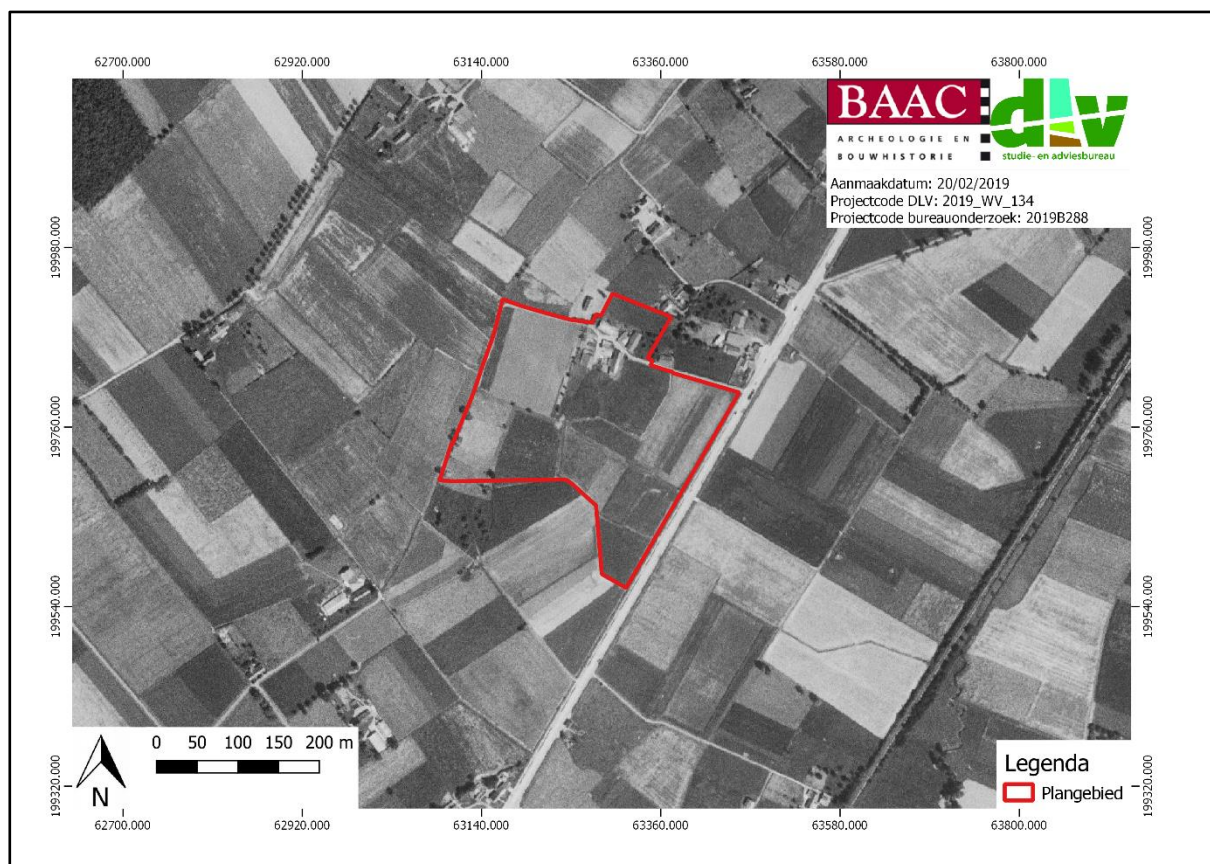
³³ GEOPUNT 2017e

Luchtfoto's 1971, 1979-, 2008-2011 en 2018

Deze luchtfoto's laten de moderne situatie en verloop ervan doorheen de laatste halve eeuw zien.

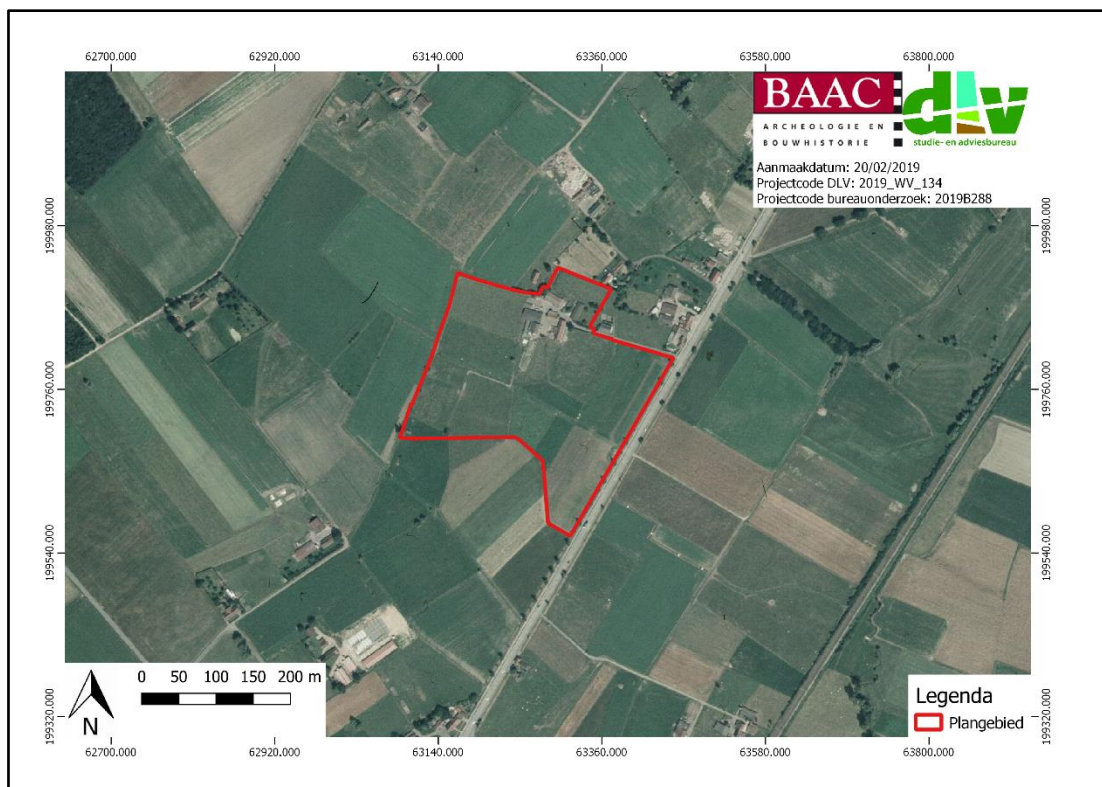
De eerste luchtfoto 1971 toont centraal in het noorden bebouwing, bestaande uit verschillende gebouwen rond een centrale langgerekte plaats. De rest van het plangebied lijkt onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Dezelfde situatie wordt weergegeven op de volgende luchtfoto 1979-1990.

Op de luchtfoto 2008-2011 is te zien dat er heel wat bebouwing is gesloopt en vervangen door grotere structuren. De situatie is ook uitgebreider dan voorheen. Het is nu duidelijk dat het gaat om een paardenmanege. De loopsporen in de onderliggende weides zijn ook duidelijk. Hetzelfde scenario is ook te zien op de laatste luchtfoto 2018.

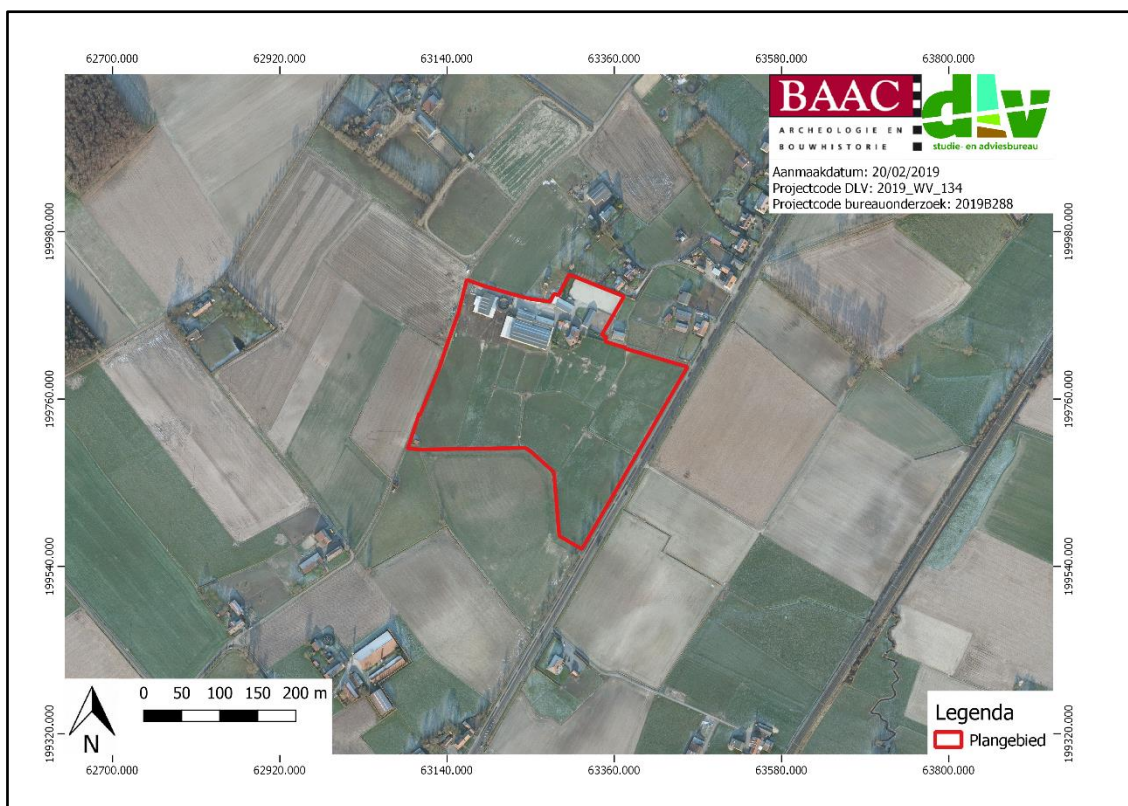

Figuur 26: Plangebied op luchtfoto 1971.³⁴

³⁴ GEOPUNT 2018h

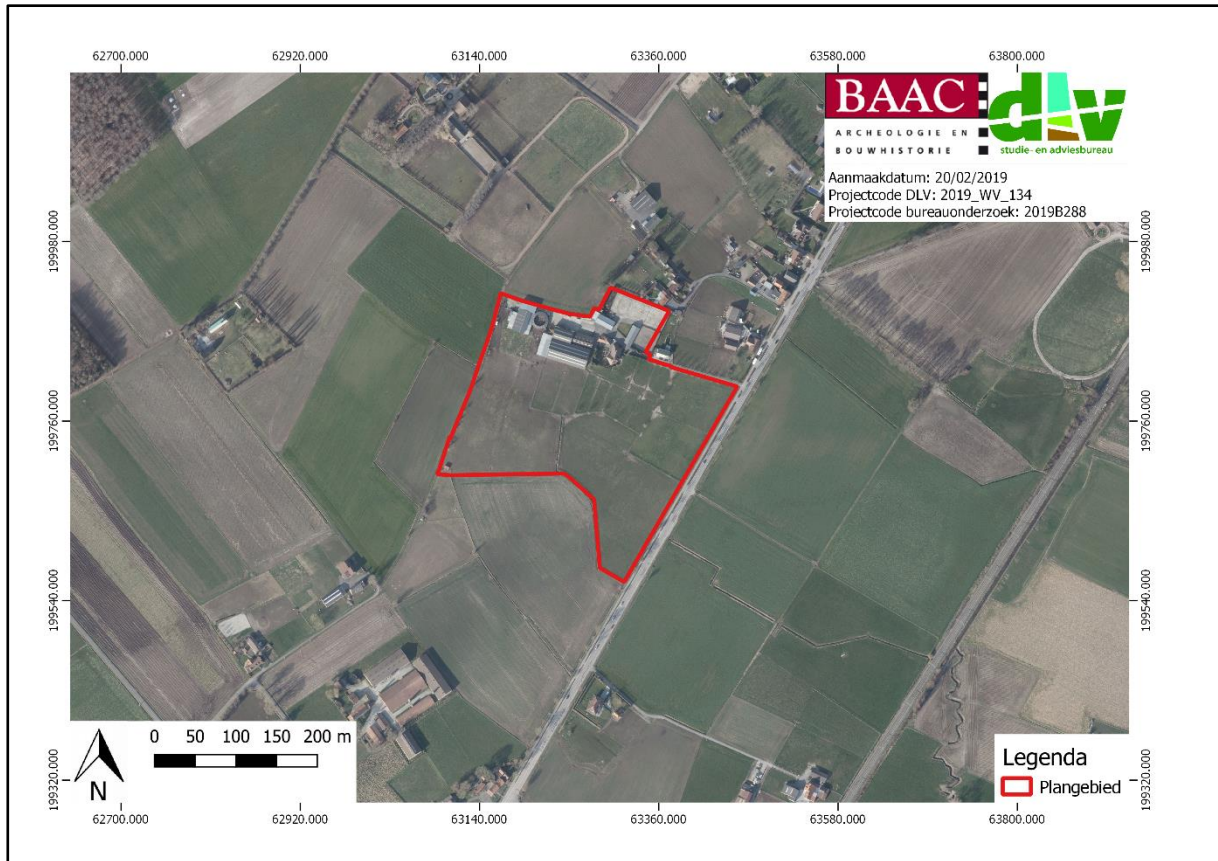
Figuur 27: Plangebied op luchtfoto 1979-1990.³⁵

Figuur 28: Plangebied op luchtfoto 2008-2011.³⁶

³⁵ GEOPUNT 2018i

³⁶ GEOPUNT 2018j

Figuur 29: Plangebied op luchtfoto 2018.³⁷

³⁷ GEOPUNT 2018k

1.3.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

Voor het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend.³⁸ Rondom het plangebied werden wel een aantal meldingen teruggevonden ().

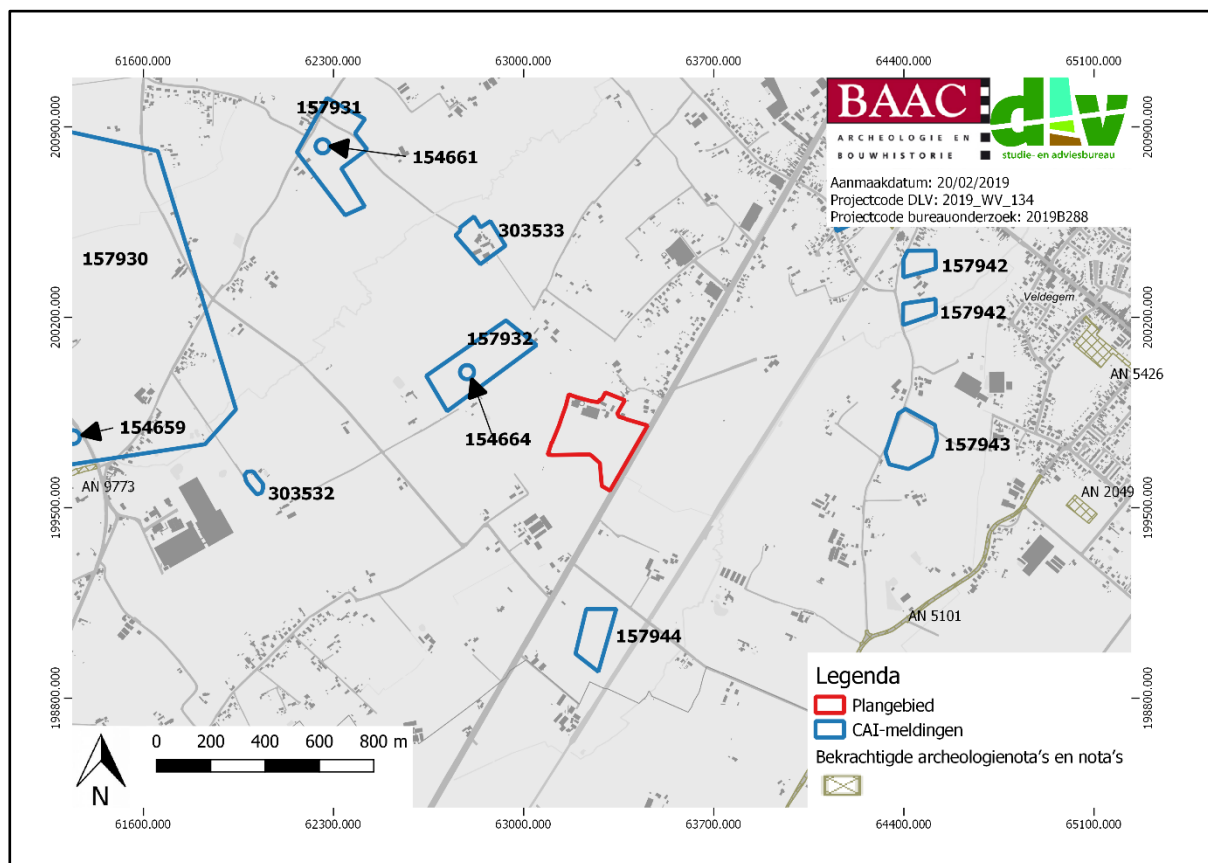
Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.³⁹

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING	DATERING
154659	GRAFHEUVEL	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
154661	GRAFHEUVEL	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
154664	GRAFHEUVEL	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
157930	GRAFHEUVELS	BRONSTIJD
	HOEVE MET WALGRACHT	MIDDELEEUWEN
	LIJNELEMENTEN	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
157931	GRAFHEUVELS	BRONSTIJD
	KUILENCONCENTRATIE	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
157932	GRAFHEUVEL	BRONSTIJD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
157942	LIJNELEMENTEN	ONBEPAALD
	LUCHTFOTOGRAFIE	
157943	KUILEN, GREPPELS/GRACHTEN	ONBEPAALD

³⁸ CAI 2017

³⁹ CAI 2017

	LUCHTFOTOGRAFIE	
157944	KUILENCONCENTRATIE	ONBEPaald
	LUCHTFOTOGRAFIE	
303532	SITE MET WALGRACHT	LATE MIDDELEEUWEN
	CARTOGRAFIE	
303533	SITE MET WALGRACHT	LATE MIDDELEEUWEN
	CARTOGRAFIE	

Figuur 30: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart.⁴⁰

⁴⁰ CAI 2017

Hieronder worden deze per periode uitgebreider beschreven:

- Steentijden

Er zijn geen CAI-meldingen te dateren in de steentijden.

- Metaaltijden

Enkel uit de bronstijd zijn er via luchtfotografie grafheuvels aan het licht gekomen. In 157930 zijn er twee grafheuvels. De annex van de eerste grafheuvel zou kunnen verklaard worden doordat de greppel omheen de grafheuvel hergraven werd en lichtjes verschoven was ten opzichte van de eerste greppel. In de nabijheid zijn enkele delen van enclosures zichtbaar. Melding 157931 heeft mogelijk een dubbele grafheuvel en één zeer vaag cirkelvormig spoor die mogelijk ook een grafcirkel is. Ook in melding 157932 heeft een paar grafheuvels uit de bronstijd. Een cirkelvormig spoor van circa 37m diameter. De kring lijkt ook een kleinere annex te hebben aan de zijkant. Een tweede cirkelvormig spoor is twijfelachtig. De gebogen lijnen kunnen mogelijk deel zijn van een grafcirkel, maar dit is niet met zekerheid te stellen.

Er zijn geen CAI-meldingen te dateren in de ijzertijd.

- Romeinse periode

Er zijn geen CAI-meldingen te dateren in de Romeinse periode

- Middeleeuwen

Er zijn drie sites met walgracht uit de late middeleeuwen, één te noorden en twee ten westen van het plangebied (157930, 303532, 303533).

- Latere periodes

Er zijn geen CAI-meldingen te dateren in de postmiddeleeuwen.

- Onbepaald

Een heel aantal kuilenconcentraties en lijnelementen zijn aangetroffen via luchtfotografie (157930, 157931, 157942, 157943, 157944). Ook een aantal grafheuvels werden via luchtfotografie gevonden (154659, 154661, 154664). Voor al deze meldingen is het echter niet duidelijk in welke periode ze te situeren zijn.

In de omgeving (straal 1,5 km) zijn volgende archeologienota's te vinden:

- De dichtstbijzijnde is het vooronderzoek in de Remberstraat te Zedelgem (ID 3494).⁴¹ Het projectgebied valt nagenoeg geheel samen met de openbare weg. De reeds aanwezige verstoring beperkte zich tot de fundering van het reeds aanwezige wegdek en bestaande riolering. Vervolgonderzoek werd bijgevolg niet aangeraden.
- Ten oosten van het plangebied werd door Aardewerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek) een bekrachtigde archeologienota afgeleverd voor werken in de Steenovenstraat te Veldegem (ID 2049).⁴² Op deze akker plande de gemeente Zedelgem een uitbreiding op de centrale

⁴¹ Zie online link: <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3494>.

⁴² Zie online link: <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2049>.

begraafplaats. Om de impact van deze werken op het archeologisch bodemarchief in kaart te brengen, zijn een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Het projectgebied ligt in de zandstreek. De boringen wijzen op een lichte microvariatie van de bodem ter hoogte van het projectgebied: het terrein is deels opgehoogd. In de rest van het terrein bevindt de onverstoorde bodem zich direct onder de ploeglaag. Het bureauonderzoek wijst op de lage kans op sporen uit de middeleeuwen tot de moderne periode. Oudere sporen kunnen wel bewaard zijn, met de nadruk op de metaaltijden. Om het archeologisch potentieel beter in te schatten wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit is op heden echter nog niet uitgevoerd.

- Ten noorden van vorige archeologienota, in de Bezembinderstraat, werd eveneens door Aardewerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek) een bekrachtigde archeologienota afgeleverd (ID 5426).⁴³ De gemeente Zedelgem plande daar een verkaveling. Op basis van het historisch onderzoek en de archeologische voorkennis bestaat een kans op begraven archeologisch erfgoed. Tussen de middeleeuwen en nu bestaat het terrein uit veldgebied, kaphout of akker. Uit deze periodes is de kans op archeologische sporen laag. Oudere sporen, van de prehistorie tot de Romeinse periode, zijn wel mogelijk. Voornamelijk de kans op funeraire momenten, zoals ten oosten en westen in Veldegem, is reëel. De bodemprofielen zijn volledig in overeenstemming met de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek. In het vlak van de sleuven dagzoomt geen enkel spoor of recente verstoring. Dit is een gevolg van de slechte waterhuishouding van het grootste deel van het projectgebied. Enkel langs de Bezembinderstraat is historische bewoning mogelijk. Sporen van een visvijver, afgebeeld op historische kaarten, ontbreken. Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk geacht.
- Ten westen van het plangebied, langs de Moubeek, werd door RAAP België een bekrachtigde archeologienota aangebracht (ID 9773).⁴⁴ Het landschappelijke bodemonderzoek dat werd uitgevoerd heeft als resultaat dat het plangebied zo goed als zeker geen intacte archeologische erfgoedensembles bevat. Dit is het gevolg van de waarnemingen omtrent de bodemopbouw van het plangebied. Er zijn namelijk enkel colluviale en alluviale afzettingen gevonden die op verschillende niveaus wijzen op het verdwijnen van sediment door erosie. Daarnaast zijn er ook geen aanwijzingen dat het plangebied een bij uitstek geschikte locatie was om te wonen. Dit betekent dat er geen archeologisch vervolgonderzoek zal moeten plaatsvinden alvorens de geplande werken worden uitgevoerd. De kans op het aantreffen van behoudenswaardige resten is laag.

Concluderend kan gezegd worden dat de omgeving van het plangebied relatief rijk is aan CAI-meldingen. Deze zijn echter stuk voor stuk aan het licht gekomen via cartografisch of luchtfotografisch onderzoek. De mogelijkheid bestaat dus dat de archeologische werkelijkheid van de ondergrond niet weerspiegeld wordt. De bekrachtigde archeologienota's liggen allemaal in ongeveer dezelfde landschappelijke situering. Sommige hiervan hebben een hoge archeologische verwachting, anderen weer niet. Maar deze liggen te ver verwijderd van het plangebied (dichtstbijzijnde op 1,2 km) om concrete vergelijkingen te kunnen maken over de gaafheid van het bodemprofiel. Het enige dat eventueel kan vergeleken worden is de archeologische verwachting en de ligging in het landschap. Deze tonen een verwachting vooral te dateren in de metaaltijden en middeleeuwen tot nieuwste tijd. Sporen uit andere periodes worden zeker ook niet uitgesloten.

⁴³ Zie online link: <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5426>.

⁴⁴ Zie online link: <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9773>.

1.4 Besluit

1.4.1 Beantwoorden onderzoeksvragen

- Wat is de graad van gaafheid van het natuurlijk gevormde bodemprofiel van het projectgebied?

In het noorden van het plangebied heeft er volgens de historische kaarten bebouwing gestaan op het centrale noorden. Daarnaast tonen de luchtfoto's dat er reeds verschillende slopen hebben plaatsgevonden op de plaats van bebouwing. De moderne bebouwing en de verleden sloop zal reeds voor verstoring gezorgd hebben tot op ongekende diepte.

De Ferrariskaart toont ook dat het overgrote deel van het plangebied ingenomen is door een vijver. Deze is mogelijk te linken aan de historische visvijvers, die mogelijk antropogeen aangelegd zijn. Deze is niet meer te zien op de latere kaarten. Het eventuele uitgraven en uiteindelijke dempen van deze vijver zal voor de nodige verstoring gezorgd hebben. Het is echter niet na te gaan op basis van het bureauonderzoek tot op welke diepte deze verstoring zich doortrekt.

Net ten noorden van het plangebied werd er een DOV-boring B137 geplaatst in 1933. Daarvan is de eerste meter als onbekend aangeduid, wat eventueel kan wijzen op aangevoerde sedimenten. Een aantal percelen ten noorden van het plangebied vertonen inderdaad een vlak terrein. Echter, wanneer de DHM erbij wordt gehaald is te zien dat het plangebied op bepaalde punten nog een natuurlijk reliëf heeft, waardoor grootschalige ophoging binnen het plangebied onwaarschijnlijk lijkt. Dit wil niet zeggen dat het niet mogelijk is op bepaalde punten.

- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Op basis van het bureauonderzoek werden onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

De omgeving van het plangebied is relatief rijk aan CAI-meldingen. Deze zijn echter stuk voor stuk aan het licht gekomen via cartografisch of luchtfotografisch onderzoek. De mogelijkheid bestaat dus dat de archeologische werkelijkheid van de ondergrond niet weerspiegeld wordt. De bekrachtigde archeologienota's liggen allemaal in ongeveer dezelfde landschappelijke situering. Sommige hiervan hebben een hoge archeologische verwachting, anderen weer niet. Maar deze liggen te ver verwijderd van het plangebied (dichtstbijzijnde op 1,2 km) om concrete vergelijkingen te kunnen maken over de gaafheid van het bodemprofiel. Het enige dat eventueel kan vergeleken worden is de archeologische verwachting. Deze tonen een verwachting vooral te dateren in de metaaltijden en middeleeuwen tot nieuwste tijd. Sporen uit andere periodes worden zeker ook niet uitgesloten.

De bodemkaart toont de aanwezigheid van postpodzolen op het merendeel van het plangebied. Omwille daarvan wordt de kans om onverstoorde steentijd artefactensites aan te treffen aanzienlijk kleiner. Er is echter centraal een klein stuk dat toch een podzol kan bevatten. Een intacte podzol is een positieve indicator dat het landschap aantrekkelijk kon zijn voor de (pre)historische mens.

- Indien er geen archeologisch potentieel van het terrein is, kan de bureaustudie hier een verklaring voor geven?

Niet van toepassing.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van de bodemlagen?

Op basis van het bureauonderzoek werden onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Er heeft geen bodemkundig, noch archeologisch onderzoek plaatsgevonden op of nabij het plangebied.

- Wat is de impact van de geplande werken op deze archeologische waarden?

De aanleg van de paddocks en pistes hebben slechts een zeer minieme tot geen extra impact in de bodem. Een groot deel van de paddocks blijven weides en worden enkel omheind door een houten hekwerk. Bij twee pistes en twee paddocks wordt slechts maximaal 15cm afgegraven om te vervangen door zand.

In het noordwesten van het plangebied is de impact heel wat groter te noemen. Daar komen een aantal nieuwbouwen en een infiltratievoorziening met bijhorende verharding. Op deze plaats is er geen moderne verstoring aangetroffen, behalve op het deel waar er sloop wordt voorzien. Gezien de dunne diepte van het quartair is het zeker mogelijk dat eventueel aanwezig archeologische sporen dus geraakt worden bij dit het oprichten van deze structuren.

1.4.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van het bureauonderzoek kunnen volgende bemerkingen getrokken worden:

- Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.
- Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied.
- In de omgeving van het plangebied, in een straal van ca. 1 km, komen een aantal CAI-meldingen voor. Deze zijn vooral te dateren in de bronstijd en de middeleeuwen. Er hebben enkel nog maar archeologische onderzoeken zonder ingreep in de bodem (cartografisch en luchtfotografisch onderzoek, landschappelijke boringen) plaatsgevonden. De mogelijkheid bestaat dus dat de archeologische werkelijkheid van de ondergrond niet weerspiegeld wordt.
- Het plangebied heeft een gunstige landschappelijke ligging die aantrekkelijk kon zijn voor de prehistorische mens: hoger gelegen en nabij water. De bodemkaart toont de aanwezigheid van postpodzolen en een klein stukje dat podzolbodems kunnen bevatten.
- Het bodembestand van het projectgebied is gedeeltelijk verstoord door ingrepen van moderne bebouwing. In het noorden van het plangebied heeft er volgens de historische kaarten bebouwing gestaan op het centrale noorden. Daarnaast tonen de luchtfoto's dat er reeds verschillende slopen hebben plaatsgevonden op de plaats van bebouwing. De moderne bebouwing en de verleden sloop zal reeds voor verstoring gezorgd hebben tot op ongekende diepte.

Daarnaast toont de Ferrariskaart ook dat het overgrote deel van het plangebied ingenomen is door een vijver. Deze is mogelijk te linken aan de historische visvijvers, die mogelijk antropogeen aangelegd zijn. Deze is niet meer te zien op de latere kaarten. Het eventuele

uitgraven en uiteindelijke dempen van deze vijver zal voor de nodige verstoring gezorgd hebben. Het is echter niet na te gaan op basis van het bureauonderzoek tot op welke diepte deze verstoring zich doortrekt.

Voortgaand op deze bemerkingen wordt er voor de archeologische periodes volgende verwachting vooropgesteld:

- Steentijden

Hoewel het plangebied een gunstige landschappelijke ligging kent, toont de bodemkaart de aanwezigheid van postpodzolen op een overgroot deel van het plangebied. Een klein deel van het plangebied zou echter nog een podzol kunnen bevatten. Omwille daarvan wordt de kans op een onverstoorde steentijd artefactensite binnen het plangebied eerder laag tot matig ingeschat.

- Metaaltijden

Verschillende CAI-meldingen tonen de aanwezigheid van een heel aantal bronstijd grafcircels. Daarnaast kent het plangebied ook een gunstige landschappelijke ligging. De archeologische verwachting betreffende de bronstijd wordt als hoog gezet, voor de ijzertijd als matig tot hoog.

- Romeinse periode

Naast de gunstige landschappelijke ligging zijn er geen aanwijzingen die definitief antwoord kunnen geven over menselijke aanwezigheid. Bijgevolg wordt de archeologische verwachting als matig beschouwd.

- Middeleeuwen

De naamgeving Veldegem is een relatief modern gegeven. Daarom kan het achtervoegsel –gem niet gerelateerd worden aan het Frankische –heim. Voor de vroege en volle middeleeuwen wordt de archeologisch verwachting op matig gezet.

In de omgeving van het plangebied zijn een drietal sites met walgracht aangetroffen uit de late middeleeuwen. Deze hebben een eigen, lokale ontstaansgeschiedenis die geen verband houdt met het plangebied. Het geeft echter aan dat de streek toch wel enigszins aantrekkelijk was om te wonen. Daarom wordt de verwachting matig tot hoog beschouwd.

- Latere periodes

De historische situering geeft aan dat het gebied te Veldegem pas in de 18de eeuw intensief wordt gebruikt als ontginningsgebied. Dit is ook zo te zien op de cartografische bronnen. De geschiedenis van het plangebied zijn relatief goed gedocumenteerd aan de hand van cartografische bronnen. Vanaf de Ferrariskaart is er kleinschalige bebouwing te zien, in de vorm van 2 gebouwtjes die doorzet tot op de Atlas der Buurtwegen. Vanaf de Poppkaart zijn deze verdwenen. Deze lagen echter op de plaats waar nu de moderne bebouwing te vinden is. Daarnaast was er hoogstwaarschijnlijk ook een historische (vis?)vijver aanwezig centraal op het plangebied (zie Ferrariskaart). Het is mogelijk dat dit ook een kleine ontginningsplaats⁴⁷ was, maar dit is niet met zekerheid te zeggen. Bewijs hiervan is verder niet te vinden. Voor de latere periodes wordt er bijgevolg een lage archeologische verwachting vooropgesteld.

⁴⁷ De grote ontginningsplaatsen lagen ten oosten van het plangebied.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van het bureauonderzoek werden onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.

De omgeving van het plangebied is relatief rijk aan CAI-meldingen. Deze zijn echter stuk voor stuk aan het licht gekomen via cartografisch of luchtfotografisch onderzoek. De bekrachtigde archeologienota's liggen allemaal in ongeveer dezelfde landschappelijke situering. De mogelijkheid bestaat dus dat de archeologische werkelijkheid van de ondergrond niet weerspiegeld wordt. Verder archeologisch vooronderzoek – zowel met positief als met negatief resultaat – levert daarom kenniswinst op.

De aanleg van de paddocks en pistes hebben slechts een zeer minieme tot geen extra impact in de bodem. Een groot deel van de paddocks blijven weides en worden enkel omheind door een houten hekwerk. Samen zijn deze paddocks 6.200 m². Hierbij komt er dus geen impact op de bodem. Bij twee pistes en twee paddocks wordt maximaal 15 cm afgegraven om te vervangen door zand. Samen zijn deze 4.239 m². Deze laatste heeft slechts weinig impact in de bodem, waardoor het potentieel op kennisvermeerdering ook klein tot matig wordt beschouwd.

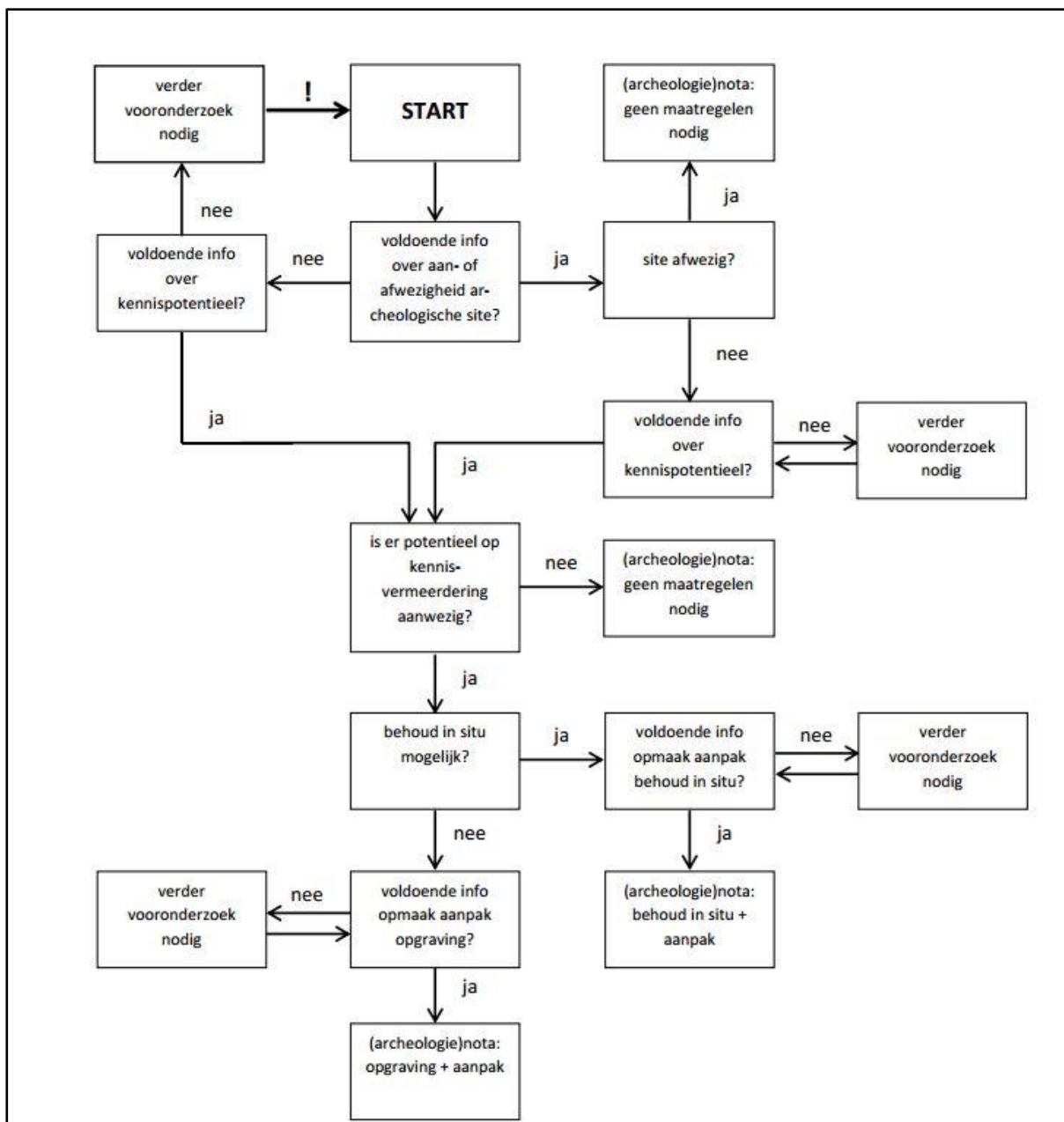
In het noordwesten van het plangebied is de impact heel wat groter te noemen. Daar komen een aantal nieuwbouwen en een infiltratievoorziening met bijhorende verharding. Op deze plaats is er geen moderne verstoring aangetroffen, behalve op het deel waar er sloop wordt voorzien. Dit bekomt een gebied van 6.100 m². Gezien het dunne quartairdek is het zeker mogelijk dat eventueel aanwezig archeologische sporen geraakt worden bij het oprichten van deze structuren.

Alle argumenten in acht genomen, kan geconcludeerd worden dat het potentieel op kennisvermeerdering bij verder archeologisch vooronderzoek eerder matig tot hoog is voor het noordwesten van het plangebied.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

In het noordwesten van het plangebied is de impact van de werken groot te noemen. Er is geen moderne verstoring, behalve op het deel van de sloop. Doordat de moderne bebouwing niet al te diep gaat, is het mogelijk dat de eventuele archeologische resten en/of sporen daaronder nog intact zijn. Potentieel op kennisvermeerdering is matig tot hoog te noemen, alsook de archeologische verwachting. Bijgevolg wordt er vervolgonderzoek aangeraden in het noordwesten van het plangebied in de vorm van landschappelijke boringen, eventueel gevolgd door archeologische boringen en/of proefsleuven.

De methode van verder vooronderzoek wordt uitgebreid beschreven in het programma van maatregelen van deze archeologienota.

Figuur 31: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.⁴⁸

⁴⁸ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016, fig.3.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag tot omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met betrekking op de sloop van bestaande gebouwen, de aanleg van een aantal nieuwbouwen, verharding en een zone voor infiltratie aan de Torhoutsesteenweg 432 in Veldegem, Zedelgem heeft DLV/BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 67.280m². Samen hebben de geplande werken (zonder sloop) een oppervlakte van 17.698,5 m², de sloop heeft een oppervlakte van 1.907 m². Er is een overlap met de sloop van 1.695 m². Met de sloop erbij hebben de geplande werken een oppervlakte van 19.393,5 m². De aanleg van de paddocks en pistes hebben slechts een kleine impact in de bodem. Een groot deel van de paddocks blijven weides en worden enkel omheind door een houten hekwerk. Samen zijn deze paddocks 6.200 m². Hierbij komt er dus geen impact op de bodem. Bij twee pistes en twee paddocks wordt slechts maximaal 15 cm afgegraven om te vervangen door zand. Samen zijn deze 4.239 m². In het uiterste noordwesten van het plangebied is de impact heel wat groter te noemen. Daar komen een aantal nieuwbouwen en een infiltratievoorziening met bijhorende verharding. Op deze plaats is er geen moderne verstoring aangetroffen, behalve op het deel waar er sloop wordt voorzien. Dit bekomt een gebied van 6.100 m². Gezien de dunne dikte van het quartair is het zeker mogelijk dat eventueel aanwezig archeologische sporen dus geraakt worden bij dit het oprichten van deze structuren. De geplande werken betekenen enkel op het noordwestelijke deel van het plangebied aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit onomkeerbaar informatieverlies.

In een eerste fase van dit onderzoek bestudeerde DLV/BAAC Vlaanderen bvba verschillende historische, archeologische en geologische gegevens, om zo beter in te schatten of er zich mogelijk belangrijke archeologische vondsten in de zone van de geplande bouwwerken bevinden. Dit bureauonderzoek wees uit dat in de buurt van het plangebied reeds interessante archeologische vondsten werden gedaan, zij het veelal enkel via luchtfotografisch en cartografisch onderzoek. Er is een matige tot hoge archeologische verwachting van de metaaltijden tot de middeleeuwen, voor de steentijden eerder een lage tot matige verwachting. Daarnaast is er een matig tot hoog potentieel op kennisvermeerdering.

Aangezien er aan de hand van diverse bronnen met grote kans de aanwezigheid van interessante archeologische vondsten in het plangebied werd aangetoond, stelt DLV/BAAC Vlaanderen bvba voor om verder archeologisch onderzoek te doen op het terrein, met name op het noordwestelijke deel van het plangebied. Doordat er nog gebouwen moeten gesloopt worden, wordt dit verder onderzoek in uitgesteld traject uitgevoerd.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).	3
Figuur 3: Plangebied met synthesekaart geplande werken.	6
Figuur 4: Doorsnede longeerpiste.	7
Figuur 5: Funderingsplan longeerpiste.	7
Figuur 6: Doorsnede paardenstal, opfokstal en overdekte mestopslag.	8
Figuur 7: Funderingsplan paardenstal, opfokstal en overdekte mestopslag.	8
Figuur 8: Doorsnede observatieruimte.	9
Figuur 9: Funderingsplan observatieruimte.	9
Figuur 10: Doorsnede stapmolen.	10
Figuur 11: Funderingsplan stapmolen.	10
Figuur 12: Doorsnede en plan infiltratieput.	11
Figuur 13: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).	14
Figuur 14: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM.	15
Figuur 15: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.	16
Figuur 16: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:200.000.	17
Figuur 17: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.	17
Figuur 18: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000.	18
Figuur 19: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.	20
Figuur 20: DOV-boring nabij het plangebied.	21
Figuur 21: Plangebied op de Frickx-kaart.	24
Figuur 22: Plangebied op de Ferrariskaart.	25
Figuur 23: Plangebied op de Vandermaelenkaart.	26
Figuur 24: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen.	27
Figuur 25: Plangebied op de Poppkaart.	28
Figuur 26: Plangebied op luchtfoto 1971.	29
Figuur 27: Plangebied op luchtfoto 1979-1990.	30
Figuur 28: Plangebied op luchtfoto 2008-2011.	30
Figuur 29: Plangebied op luchtfoto 2018.	31
Figuur 30: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart.	33
Figuur 31: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.	40

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	35
---	----

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 3.0)*, Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerendergoed.be>.
- AGIV, 2019a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2019b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2019c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2019d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2019e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.
- CARTESIUS, 2019. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DOV VLAANDEREN, 2019a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2019b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2019c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2019a. GEOPUNT VLAANDEREN.
- GEOPUNT, 2019b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].
- GEOPUNT, 2019e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2019f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2019g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2019. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2019. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.